

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA BİLİM DALI

**YENİDEN İŞLEVLENDİRME KAVRAMI ve BU
KAPSAMDA İTÜ TAŞKIŞLA BİNASININ
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yağmur KOCABIYIK

111117102

Danışman Öğretim Üyesi:

Prof. Dr. Ferhan Yürekli

İSTANBUL, ŞUBAT 2014

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA BİLİM DALI

**YENİDEN İŞLEVLENDİRME KAVRAMI ve BU
KAPSAMDA İTÜ TAŞKIŞLA BİNASININ
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yağmur KOCABIYIK

111117102

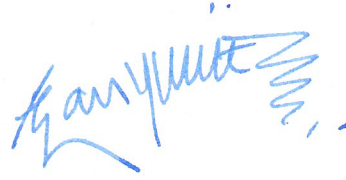
Danışman Öğretim Üyesi:

Prof. Dr. Ferhan Yürekli

İSTANBUL, ŞUBAT 2014

Bu tez çalışması, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 19/09/2013 tarih ve 2013/15 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından **İç Mimarlık Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

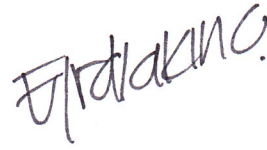
Prof.Dr. Ferhan YÜREKLİ

Danışman

Prof.Dr. İter BÜYÜKDİĞAN

Üye

Yrd.Doç.Dr.Esra SAKINÇ ÖNER

Üye

YENİDEN İŞLEVLENDİRME KAVRAMI VE BU KAPSAMDA İTÜ TAŞKIŞLA BİNASININ İNCELENMESİ

T.C. MALTEPE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA BİLİM DALI

ŞUBAT 2014

ÖZET

Bu tezin amacı, yeniden işlevlendirme kavramı kapsamında tarihi bir yapı olan Taşkişla'nın yapısal özelliklerinin saptanması, incelenmesi, mekâna uygulanan yeni işlev adaptasyonlarının değerlendirilmesidir.

Bir yapı tarihsel ve kültürel varlık sınıfında ise, onun sürdürülebilirliği için nasıl değerlendirildiği olgusunu öne çıkarmaktadır. Bu kültürün gelecek nesillere aktarılması yapının aktif olarak kullanılmasıyla doğru orantılıdır. Yeniden işlevlendirme kavramı; özgün kullanımını kaybetmiş yapıların belirli kurallar çerçevesinde farklı disiplinlere hizmet etmesidir. Yapıları bu fikirle ayakta tutmak, ulusal kültürü gelecek kuşaklara aktarmanın bir yoludur.

1847 yılında temeli atılarak başlayan yapının serüveni, Tıbbiye Mektebi maksadıyla düşünülmüş, daha sonra kışla olarak kullanılmış ardından İTÜ merkez Binası ve Mühendis - Mimarlık Fakültesi'ne tahsis edilmiştir. Binanın fiziksel yapısının işlevinden daha uzun ömürlü olmasından doğan ve halen aktif olarak kullanımından kaynaklı fonksiyonel isteklerdeki değişiklikler sebebiyle yeniden işlevlendirme geçirmiştir. Yapılan araştırmanın kapsamı ise fakülte dönüşümü ve bundan sonraki dönemlerde görülen yeni adaptasyonların tespiti ve karşılaştırılmasıdır. Araştırma; restorasyon teknikleri, yeniden işlevlendirme kavramı ve kuralları, Taşkişla'nın tarihi,yapının özgün mimarisi, yeni mekânsal kurguların anlatılması ve birbirleri ile karşılaştırılması biçiminde hazırlanmıştır.

Bilim Kodu :
Anahtar Kelimeler : Yeniden İşlevlendirme, Taşkişla
Sayfa Adedi : 78
Tez Yöneticisi : Prof. Dr. Ferhan YÜREKLİ

**THE CONCEPT OF REFUNCTIONING AND THE RESEARCH
OF ITU TAŞKIŞLA BUILDING WITHIN THE CONCEPT OF
REFUNCTIONING**

**T.C. MALTEPE UNIVERSITY, INSTITUTE OF SCIENCE
DEPARTMENT OF INTERIOR ARCHITECTURE**

FEBRUARY 2014

ABSTRACT

The aims of the thesis are to analyse and identify constructional features of the historical Taşkişla building within the concept of refunctioning and to assess the new functional adaptations for the place. If a building is classified as a historical and cultural building, it highlights the fact of how it is evaluated for its sustainability.

Conveying this culture to next generations is directly proportionate to the active life in the building. The concept of refunctioning means that specific structures that lost their original functions, serves to different disciplines within the framework of certain rules. To sustain structures with this idea is a way of conveying natural culture to future generations.

The structure whose adventure started by laying foundation in 1847, was built with the intention of a Medical school, then used as barracks and later on allocated to the Faculty of Engineering and Architecture. The building had refunctioning due to changes in functional demands resulting from having more long-lasting physical structure than its function and is still active. The research includes the transformation of the faculty, determination and comparison of new adaptations that will be seen for next periods. The research is prepared as restoration techniques, the concept and rules of refunctioning, history of Taşkişla, authentic architecture of the building, explanation and comparison of new spatial plots.

Bilim Kodu :
Anahtar Kelimeler : Taskisla, Refunctioning
Sayfa Adedi : 78
Tez Yöneticisi : Prof. Dr. Ferhan YÜREKLİ

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, konunun seçilmesinden tezin sonuçlanmasına kadar geçen süre boyunca gösterdiği yardımlarından ve desteğinden dolayı danışmanım Prof.Dr. Ferhan Yürekli'ye çok teşekkür ederim. Aynı zamanda tez çalışmam ile ilgili verdiği bilgiler için Prof.Dr. Afife Batur' a teşekkürü bir borç bilirim.

Yalnızca bu çalışma süresince değil, doğduğum günden bu yana, maddi manevi her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca çalışmamda bana destek olan dostlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım. İyi ki varsınız.

Şubat 2014

Yağmur Kocabıyık

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	İv
ÖNSÖZ	v
ŞEKİL LİSTESİ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1 Giriş ve Çalışmanın Amacı	1
2. RESTORASYON VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME	3
2.1 Restorasyonun Tanımı	3
2.2 Restorasyon Teknikleri	5
2.3 Yeniden İşlevlendirme Kavramı	7
2.3.1 Binaların Yeniden İşlevlendirilmesini Gerektiren Faktörler	8
2.3.1.1 Tarihsel ve Toplumsal Faktörler	9
2.3.1.2 Çevresel Faktörler	10
2.3.1.3 Ekonomik Nedenler	11
2.3.2 Binaya Uygun ‘İşlev’ Seçimini Etkileyen Nedenler	12
2.3.2.1 Binanın Mekansal ve Hacimsel Durumu	13
2.3.2.2 Binanın İşlevsel Kurgusu	13
2.3.2.3 Binanın Konumu	14
2.3.3 Binalara Yapılabilen Müdahaleler	15
2.3.3.1 Mekâna Yapılan Müdahaleler	15
2.3.3.2 Yapının Strüktürel Sistemine Yapılan Müdahaleler	16
2.3.3.3 Tesisat Sistemine Yapılan Müdahaleler	16
2.3.3.4 Cepheye Yapılan Müdahaleler	17
2.3.3.5 Yakın Çevreye Yapılan Müdahaleler	17

3. TAŞKIŞLA’NIN ÖZGÜN HALİ, RESTORASYON VE RESTORASYON SONASI DURUM ANALİZİ	19
3.1 Taşkışla’nın Tarihsel Gelişimi	19
3.2 Taşkışla’nın Özgün Halinin Mimari Açıdan İncelenmesi	22
3.3 Taşkışla’nın Restorasyon Aşamalarının Saptanması	24
3.3.1 1861 Kırım Savaşı Sonrası Restorasyonu	24
3.3.2 1894 Deprem Sonrası Restorasyon	24
3.3.3 1909 31 Mart Vakası Restorasyonu	24
3.3.4 1944 Yılı İstanbul Teknik Üniversitesi'ne Tahsisi ve Yeniden İşlevlendirilmesi	25
3.4 İç Mekân Tadilatların Tespiti ve Değerlendirilmesi	26
3.4.1 109 No'lu Konferans Salonu	35
3.4.2 127 No'lu Konferans Salonu	45
3.4.3 109 No'lu ve 127 No'lu Konferans Salonlarının Karşılaştırılması	47
3.4.4 Çatı Bölümü 1.2.3.4 Sınıfları	49
3.4.5 Çatı Bölümü 3400'ler Bölümü	54
3.4.6 Çatı Bölümü 1.2.3.4 ve Çatı Bölümü 3400'ler Bölümü Karşılaştırması	59
4. SONUÇ	63
5. KAYNAKLAR	66
6. ÖZGEÇMİŞ	70

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 3,1- Taşkışla (Mecidiye Kışlası), www.taskisla.net arşivi	19
Şekil 3,2- Taşkışla (Kışla olarak kullanıldığı dönem. http://www.mimogis.itu.edu.tr arşivi	21
Şekil 3,3- Balkan Savaşı, Taşkışla'nın Hastane Olarak Kullanıldığı Dönem..... www.gallipoli-1915.org	21
Şekil 3,4- W. J. Smtih' in Mektebi-i Tıbbiye Planı, Doğan Kuban'a Armağan, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden A. Batur, 1996	23
Şekil 3,5- 1945 Restorasyonunda Değiştirilmiş Kemerler, Doğan Kuban'a Armağan, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden aktaran A. Batur, 1996	26
Şekil 3,6- 1970 Dönemi Batı Cephesi, F.Yürekli Arşivi.....	26
Şekil 3,7- Taşkışla Cephe Çizimi A.Batur, A.Ağır TUBİTAK AP-GR01, 2011	29
Şekil 3,8- P.Bonatz Öncesi Zemin Kat Planı, Baumeister, 1950/8.....	30
Şekil 3,9- P.Bonatz Restorasyonu Zemin Kat Planı, Baumeister, 1950/8	30
Şekil 3,10- P.Bonatz Restorasyonu Birinci Kat Planı, Baumeister, 1950/8	31
Şekil 3,11- P.Bonatz Restorasyonu Çatı Katı Planı, Baumeister, 1950/8	31
Şekil 3,12- 1950 Yılı İç Mekan Fotoğrafı , Baumeister, 1950/8	32
Şekil 3,13- P.Bonatz 'ın Taşkışla Eskizi, Baumeister, 1950/8	32
Şekil 3,14- 1950 Yılı İç Mekan Fotoğrafı , Baumeister, 1950/8	32
Şekil 3,15- Taşkışla Öğrenci Tuvaletleri, Y.Kocabıyık Arşivi	34
Şekil 3,16- Taşkışla Öğrenci Tuvaletleri, Y.Kocabıyık Arşivi	34
Şekil 3,17- 109 No'lu Konferans Salonu Mevcut Plan Üzerindeki Konumu F.Yürekli Arşivi	35
Şekil 3,18- 109 No'lu Konferans Salonu Genel Görüntüsü F.Yürekli arşivi ve http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html	38

Şekil 3,19- Yılmaz Zenger Tasarımı Konferans Sandalyesi.....	39
http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html	
Şekil 3,20- Yılmaz Zenger Tasarımı Konferans Sandalyesi Teknik Çizimi	39
Tasarımları ve Eğitimciliği Işığında Nezih Eldem'in Mimarlık Anlayışı, İlmen,2007	
Şekil 3,21- Balkon Bölümünden Sahneye Bakış	40
http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html	
Şekil 3,22- Nezih Eldem'in Renkli Eskizi	41
http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html	
Şekil 3,23- Nezih Eldem'in Renkli Eskizi.....	41
http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html	
Şekil 3,24- Nezih Eldem'in Renkli Eskizi.....	41
http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html	
Şekil 3,25- 109 No'lu Konferans Salonu Basamak Detayı	43
http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html	
Şekil 3,26- 109 No'lu Konferans Salonu Seyirci Bölümü.....	44
http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html	
Şekil 3,27- 109 No'lu Konferans Salonu	44
http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html	
Şekil 3,28- 127 No'lu Konferans Salonu'nun Mevcut Plan Üzerindeki Konumu.....	45
F.Yürekli Arşivi	
Şekil 3,29- 127 No'lu Konferans Salonu, F.Yürekli Arşivi	46
Şekil 3,30- 127 No'lu Konferans Salonu Sahne Bölümü, F.Yürekli Arşivi	46
Şekil 3,31- Mevcut Planda, Çatı 1,2,3,4 Bölümlerinin Konumu ,.....	49
F.Yürekli Arşivi	
Şekil 3,32- Batı Cephesi Çatı Koridoru ve Üst Örtüsü, Y.Kocabıyık Arşivi	50

Şekil 3,33- Çelik Putrel Blon ve Kaynak Birleşim Detayı, Y.Kocabıyık Arşivi	51
Şekil 3,34- Kule Bölümüne Geçiş Merdivenleri, F. Yürekli Arşivi	51
Şekil 3,35- Çatı Atölyesi ve Koridor Bölümü, F. Yürekli Arşivi	53
Şekil 3,36- Çatı Atölyesi, F. Yürekli Arşivi	53
Şekil 3,37- Mevcut Planda 3400'ler Bölümünün Konumu ,F. Yürekli arşivi	54
Şekil 3,38- Restorasyon Öncesi Teras Bölümü	55
http://www.taskisla.net/images/kad/catilar/07.jpg	
Şekil 3,39- Restorasyon Öncesi 3400'ler Bölümü Çatı Atölyesi.....	56
http://www.taskisla.net/images/kad/catilar/08.jpg	
Şekil 3,40- Restorasyon Öncesi 3400'ler Bölümü Çatı Atölyesi	56
http://www.taskisla.net/images/kad/catilar/04.jpg	
Şekil 3,41- Restorasyon Sonrası 3400'ler Bölümü	57
http://www.spacesyntaxistanbul.itu.edu.tr/Venue.htm	
Şekil 3,42- Restorasyon Sonrası 3400'ler Bölümü, F. Yürekli Arşivi	57
Şekil 3,43- Çatı 3400'ler Bölümü, F.Yürekli Arşivi	58
Şekil 3,44- Çatı 3400'ler Bölümü Koridoru, Y. Kocabıyık Arşivi	58
Şekil 3,45- Çatı 3400'ler ile Çatı 1,2,3,4 koridoru, F. Yürekli Arşivi	60
Şekil 3,46- Çatı 1,2,3,4 Bölümü, Y.Kocabıyık Arşivi	62
Şekil 3,47- Çatı 3400'ler Bölümü, Y. Kocabıyık Arşivi	62

1. GİRİŞ

1.1 Giriş ve Tezin Amacı

Mimarlık toplumsal yapının, kültürün ve yaşam biçiminin göstergesidir. Kültürel ve sosyal önemi olan tarihi yapılar bu nedenle sürdürülebilir olmalıdır. Zaman içerisinde farklılaşan yaşam biçimi, artan ihtiyaçlar ve sosyo- kültürel etkenler binaların ihtiyaçları karşılayamamasına neden olur. Toplum için önemi olan kültürel varlıkların hem gelecek kuşaklara aktarılması, korunması hem de bu artan ihtiyaçlara cevap vermesi gerekmektedir. Bu nedenle yapılara yeni işlevler yüklenerek, onları yaşanabilir hale getirirken tarihsel sürekliliğin bir parçası olacak değişimlerin binanın karakterine ve yapısına zarar vermemesi ve yapının bütünüyle uyum içerisinde olması hedeflenmektedir.

Tarihsel, kültürel ve sosyal değeri olan yapılar yeniden işlevlendirilirken, yeni fonksiyon seçimi binanın kültürel anlam ve değerine uygun olmalıdır. Bunu sağladıktan sonra ihtiyaca göre istenen mekanlarla, yapı içinde mevcut durumda olan ya da oluşturulacak olan yeni mekanların hacimsel ve fiziksel özelliklerinin birbirleriyle uyum içinde olması gerekmektedir.

Yapının tarihi, bulunduğu konum, çevresi ile olan ilişkisi, hangi fonksiyona hizmet etmek için tasarlandığı ve mimari karakterinin bilinmesi gerekmektedir. Bu argümanlarla ilgili bilgi sahibi olmak, binaya verilecek yeni işlev ile uyumu için ipucu verecektir. Bunun yanında yapıya en uygun fonksiyonu yüklemenin yanında strüktür, taşıyıcı sistemi ve malzeme uyumu gibi kriterlerin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Bu tezde tarihi bir yapı olarak Taşkışla'nın, İstanbul Teknik Üniversitesi'ne tahsisi ile başlayan ve belirli dönemlerde yapılan onarımlar incelenmiştir. Yıllar

boyunca yapılan düzenlemelerin ve mekansal değişimlerin incelenerek yeniden işlevlendirme kapsamındaki mevcut durumunu göz önünde bulundurarak, yapılan değişikliklerin binanın mimari karakterine etkisi, kullanılan malzemelerin birbiriyle ilişkisi ve Taşkışla'nın bütünüyle olan ilişkisi değerlendirilmektedir.

Çalışma içeriğinde, restorasyon kavramı açıklanarak restorasyon teknikleri ve yeniden işlevlendirme metodları belirtilmektedir. Yeniden işlevlendirme kavramı içerisinde, binaların yeniden fonksiyonlandırılmasını gerektiren nedenler, binaya uygun işlev seçimine etken faktörler ve binaya verilecek yeni işlev için gerek duyulan ve yapılacak olan müdahale çeşitlerinin açıklaması yapılmaktadır. Bu başlıkların altında Taşkışla'nın tarihsel gelişimi, özgün yapısı ve geçirdiği restorasyon aşamaları incelenerek, iç mekân tadilatlarının tespiti ve değerlendirilmesi ele alınmaktadır.

2.RESTORASYON ve YENİDEN İŞLEVLENDİRME

2.1. Restorasyonun Tanımı

Restorasyon kelimesinin sözlükteki tam karşılığı yenileme olarak tanımlanmıştır. Mimari terminolojide ise kültürel ve sosyal önem taşıyan varlıkların onarımı anlamına gelmektedir.

Restorasyon bir sanat yapıtını ya da insanlık tarihine tanıklık eden herhangi bir nesneyi korumak ve gereğinde, olabildiğince ilk durumuna getirmek amacıyla, bu yapıtı, bu nesneyi sağlamlaştırmaya ve bunların yıpranma sürecini durdurmaya yönelik işlemlerin tümüdür (Hasol, 2005).

Yapının mevcut durumunun belgelenmesinden sonra, sorunların saptanarak potansiyel ve yeni kullanım olanaklarının araştırılması, onarıma yönelik temel yaklaşım ve müdahale biçimlerinin belirlenmesi ile yeni kullanımın gerektirdiği müdahalelerin rapor, ölçülü ve ölçekli çizimlerle aktarımıdır.

Restorasyon projelerinin hazırlanmasında Mimarlar Odası'na göre asgari şu ilkeler göz önünde tutulacaktır:

- Kültür varlığının korunmasında ve onarılmasındaki amaç, onları bir sanat eseri olduğu kadar, bir tarihi belge olarak da korumaktır. Bu nedenle yapılacak müdahalelerde, yapının bir ya da birden fazla dönemin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamının belgeleri olduğu unutulmamalıdır.

- Yapının günümüze ulaşmış sosyo - kültürel ve tarihi kimliğini oluşturan mekânsal, biçimsel ve yapısal özellikleri ve çevre içindeki özgün konumu korunacaktır.

- Yeni bir kullanımın gerekmesi halinde, bu kullanım yapının özgün değerlerini ve niteliklerini bozmayacak ve onların algılanmasını güçleştirmeyecek ölçeklerde tasarlanmalıdır.

- Onarım müdahaleleri varsayımlara dayandırılmamalıdır. Bu bağlamda restitüsyon projesinin bir etüt olduğu ve bir uygulama projesi niteliği taşımadığı göz önüne alınmalıdır.

- Koruma ve kullanım için gerekli müdahaleler, yapının özgün bünyesinden farklı nitelik ve tekniklerle oluşturulmalıdır,

- Yapının yaşadığı farklı dönemlerdeki ekler, o dönemin yaşamının ve yapım tekniklerinin kaybedilmemesi gerekli öğeleri ise korunmalıdır.

- Bir dönemin açığa çıkartılması için eşdeğer değerlere sahip diğer dönemlerin tahrip ya da yok edilmesinden kaçınılmalıdır.

- Restorasyon projesi genellikle, yalnız strüktürün sağlaştırılması ve uygulanacak teknolojilerin belirtilmesiyle kalmaz, tarihi yapının yeniden kullanılmasıyla ilgili önerileri de içerir. Verilmesi istenen işlevin yapıya uyarlanabilirliği araştırılır ve yeniden kullanım projesinin eserin kütleli ve mekansal özelliklerini bozacak ekler, değişimler getirmemesine dikkat edilir. Restorasyonda önemli olan yapının korunmasıdır, yeniden kullanım bir araçtır.

- Yeni işlev verilen binalarda çağdaş kullanımla ilgili servis mekânlarının bina içine yerleştirilmesi, yapının deprem koşullarına uygun hale getirilmesi, yangına karşı önlem alınması, engellilerin binaya girebilmeleri için engellerin kaldırılması gibi konular proje aşamasında çözümlenmelidir (Mimarlar Odası, TMMOB, 2011).

Ayrıca Venedik Tüzüğü'nde yeniden işlevlendirme ile ilgili onarım ilkelerinden şu şekilde bahsedilmektedir (Venedik Tüzüğü, 1964).

Madde 5: Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür kullanma arzu edilebilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklik tasarlanabilir ve buna izin verilebilir (Venedik Tüzüğü, 1964).

Madde 9: Onarım uzmanlık gerektiren bir iştir. Amacı anıtın estetik ve tarihi değerlerini korumak ve ortaya çıkarmaktır. Onarım kendine temel olarak aldığı özgün malzeme ile güvenilir belgelere saygıyla bağlanır. Faraziyelerin başladığı

yerde onarım durmalıdır; yapılması gerekli herhangi bir eklemenin mimari kompozisyondan farkı anlaşabilmeli ve gününün damgasını taşımalıdır. Herhangi bir onarım işine başlamadan önce ve bittikten sonra, anıtın arkeolojik ve tarihi bir incelemesi yapılmalıdır (Venedik Tüzüğü, 1964).

Madde 11: Anıta mal edilmiş farklı dönemlerin geçerli katkıları saygı görmelidir; zira onarımın amacı üslup birliği değildir. Bir anıt üst üste çeşitli dönemlerin izlerini taşıyorsa, alttaki dönemleri açığa çıkarmak ancak bazı özel durumlarda yok edilen malzemenin önemi azsa, açığa çıkarılan malzeme büyük tarihi, arkeolojik ya da estetik değer taşıyorsa ve korunma durumu böyle bir davranışı gerekli gösterecek kadar iyi ise haklı çıkarılabilir. İlgili unsurların öneminin değerlendirilmesi ile ilgili yargıyı ve neyin yok edileceği üzerinde karar vermek, sadece bu işi üzerine almış kimseye bırakılamaz (Venedik Tüzüğü, 1964).

Madde 13: Eklemelere ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağıntısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir (Venedik Tüzüğü, 1964).

2.2 Restorasyon Teknikleri

Kültür varlıklarını sürekliliğinin temelinde gerekli bakım ve onarım yapılması gelmektedir. Restorasyon, tarihi binaya olabildiğince az müdahale ederek tarihi belge ve estetik değerinin korunmasını amaçlar. Restorasyon yapılmadan önce bina detaylı bir biçimde incelenip, raporlanmalı ve projelendirilmelidir. Bu aşamadan sonra ise belli kural ve tekniklerle restorasyon yapılmaktadır. Genel olarak mimari restorasyonda aşağıda açıklayacağımız tekniklerin birkaçı bir arada kullanılabilir.

Sağlamlaştırma; Sağlamlaştırma çalışmaları anıtın malzemesinin, taşıyıcı sisteminin ve üzerinde bulunduğu zeminin sağlamlaştırılması olmak üzere üç grupta incelenmektedir (Ahunbay, 2011).

Anadolu'da çok eski çağlarda yapılan binalar, yörenin olanaklarına ve geleneklerine bağlı olarak doğal malzemeler ile yapılmışlardır. Malzemeler doğal etkiler nedeniyle zamanla bozulup, zarar görmüştür. Bu nedenle kerpiç, ahşap ve taş gibi doğal malzemelerin sağlamlaştırılması için malzemenin türüne ve bozulma durumuna göre farklı şekilde müdahale edilmektedir.

Depremler ve zemin hareketleri tarihi yapıların taşıyıcı sistemlerinde hasara neden olmaktadır. Böyle tarihi yapıların zarar görmüş taşıyıcı sistemleri sağlamlaştırılırken kesit genişletme ve mantolamanın yanı sıra destekleme ve payandalama teknikleri de uygulanmaktadır (Ahunbay, 2011).

Çemberleme olarak bilinen çatlamış, dağılma tehlikesi olan düşey taşıyıcıların metal çemberlerle sarılarak sıkıştırılması çok eski dönemlerden beri uygulanan bir sağlamlaştırma tekniğidir. Metal gergi çubuklar, bağlantı elemanları kullanılır (Ahunbay, 2011).

Bütünleme (Reintegrasyon) ; Bir bölümü hasar görmüş, ya da yok olmuş yapı ve öğeleri ilk tasarımlarındaki bütünlüğe kavuşturacak biçimde geleneksel ya da çağdaş malzeme kullanılarak tamamlama işlemine bütünleme - reintegrasyon denir. Bütünleme ancak gerçek yapısal verilere ya da belgelere dayandırıldığında kabul edilebilen bir uygulamadır (Ahunbay,2011).

Yenileme, Yeniden İşlevlendirme (Renovasyon-Rehabilitasyon) ; Zamanla değişen yaşam biçimi ve ona bağlı isteklerle işlevini yitirmiş tarihi yapıların farklı bir işleve uyarlanması ya da işlevleri devam eden, ancak konfor koşulları eskiyerek standart altı kalan tarihi yapıların güncelleştirilmesidir (Ahunbay,2011).

Yeniden Yapım (Rekonstrüksiyon) ; Tümüyle yıkılmış, yok olmuş, ya da çok harap durumda olan bir kültür varlığının veya sitin elde bulunan belgelere dayanılarak yeniden yapılmasıdır. Bu ancak özel durumlarda kabul edilen bir uygulamadır. Yeni yapı, yerine yapıldığı kültür varlığının tarihi dokusuna, özgün malzeme ve işçiliğine sahip değildir. Bir kopya, tarihi yapının kütle ve mekânlarını

ancak biçimsel olarak canlandırabilir, kültür varlığının yerini alamaz. Bu nedenle yeniden yapımda doğru ve yeterli bir restitüsyon araştırması ve buna dayalı restitüsyon projesinin temel alınması gerekir. Ayrıca gelecek kuşaklar açısından yapının yeniden yapıldığı tarih de (rekonstrüksiyon tarihi) cephesindeki bir plaket üzerinde belirlenmelidir (Ahunbay,2011).

Temizleme; Kültür varlığının ve kentsel sitlerin genel etkisini bozan, tarihi ve estetik değer taşımayan eklerden arındırılmasıdır. Kaldırılacak eklerle ilgili karar verme yetkisi koruma kurullarına aittir. Kaldırılması istenen yapısal ekler farklı bir gösterimle plan, kesit ve görünüş rölöve paftalarına işlenir ve temizlik sonrası durum öneri proje olarak kurula sunulur. Yetkili kuruldan onay alındıktan sonra ekler kaldırılabilir. Temizleme işleminden önce ve işlem sırasında fotoğraf ile belgeleme yapılmalıdır (Ahunbay, 2011).

Taşıma; Genel olarak bir kültür varlığının yerinde korunması temel prensiptir. Ancak, başkaca bir alternatifin kesin olarak bulunamadığı ve yüksek kamu çıkarı bulunan çok önemli Bayındırlık etkinlikleri, jeolojik yapı ya da doğal afetler bir kültür varlığının ya da tarihi yerleşmenin bulunduğu yerde korunmasını zorlaştırabilir, olanaksız kılabilir. Bu durumda kültür varlığı ya da yerleşmenin önceden belirlenen uygun bir konuma taşınarak orada yaşamını sürdürmesi gerekebilir. Taşıma işlemi, kültür varlığının boyutlarına, malzemesine ve yapıım tekniğine göre çeşitli tekniklerle gerçekleştirilmektedir (Ahunbay, 2011).

2.3 Yeniden İşlevlendirme Kavramı

Tarihsel ve kültürel varlıkların gelecek kuşaklara aktarılması diğer anlamda sürdürülebilir olması onu nasıl değerlendirdiğimiz ile ilgilidir. Özel mülkiyet eline geçmiş tarihi yapıların işlevlendirilmesinde, mekânsal şartlar zorlanarak uygun olmayan eklemeler ile özgün kimliğe zarar verildiği görülmektedir. Önemli iç mekân değeri olan yapıların onarımlarında tarihi anıları sürdüren düzenlemelere gidilmesi daha uygundur. Bu bağlamda uygulanan teknikler önceki bölümde anlatılmıştır.

Bu tekniklerden biri olan yeniden işlevlendirme; Zamanla özgün işlevini kaybetmiş tarihi yapıların belirli ilkeler ile yapısal özellikleri korunarak, yeniden fonksiyon verilmesi ya da işlevleri devam eden ancak konfor koşulları eskiyen tarihi yapıların güncelleştirilmesidir. Çevresel özellikleri nedeniyle korunması istenen yapıların yeniden kullanımlarında, yeni işlevin dış görünümü bozmadan gerçekleştirilmesi arzu edilir. Bu binaların kurtarılması için tek ekonomik yol olan yeniden kullanım sırasında, iç düzenlemede daha esnek uygulamalara gidilmesi söz konusudur. Yangın, bakımsızlık nedeniyle döşeme ve tavanlarını yitirmiş ve ilk tasarıma ait yeterli veri bulunmayan 2. grup yapılarda, yeni bir iç düzenleme yapılmasına izin verilebilir. Çok önemli mimari öğeler, plan ve iç mekan değerlerine sahip olan 1.grup yapılarda ise yeni kullanıma elverişli, serbest iç düzenlemeler uygulanmaktan çok tarihi mekanların anısını sürdüren düzenlemelere gidilmesi doğrudur (Ahunbay, 2011).

Tez konusu olan Taşkışla, Hastane kararı alınarak yapılmış, daha sonra kışla olarak hizmet vermiş, günümüzde üniversite binası olarak kullanılmaktadır.

2.3.1 Binaların Yeniden İşlevlendirilmesini Gerektiren Faktörler

Binalar zaman içerisinde özgün fonksiyonlarını kaybetmektedir. Aynı zamanda işlevsel olarak eskimektedir.

Ü.Altınoluk; *"Yapıların fiziksel özelliklerinin işlevlerinden daha uzun ömürlü oldukları düşünülürse, işlevlerini sürdüren binalar için bile, her konudaki gelişmeler nedeniyle sorunlar olabilmektedir. O binaya ait işlevin tamamen değiştirilmesi ya da işlevin geliştirilmesi gerekebilir."* şeklinde özetlemiştir (Altınoluk, 1998)

Taşkışla binasının inşa sürecinden bugüne kadar, değişik işlev verilmesi konusunda fikir ve uygulamalar vardır. Bu süreçte fakülte olan yapının 1986 yılında otele dönüştürülmesi fikri dahi ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu gelişme ile yapılarda yeniden işlevlendirilmenin sınırları ve olumlu-olumsuz etkileri gündeme gelmiştir. "Binalarda fonksiyon değiştirme ve Taşkışla" başlığı altında Ferhan Yürekli ve

Hülya Yürekli, yeniden işlevlendirmenin koşullarını ve sebeplerini tartışmıştır (Yürekli,F.,Yürekli,H.,2004).

" *Fonksiyonel isteklerdeki değişiklikler veya binanın yer aldığı çevrenin nitelik değiştirmesi, kurulmuş olan bina ve fonksiyonel istekler uyumunu zorlamaktadır. Bu zorlamanın, fonksiyonel isteklerin tolerans sınırlarının genişliği, kullanıcıların adaptasyon yeteneği ve binanın adaptasyon yeteneği ile giderilebildiği durumlarda uyum sürdürülebilme, başka bir deyişle bina fonksiyonunu barındırmaya, yani yaşamaya devam edebilmektedir. Bunun sağlanamadığı durumlarda ise bina fonksiyonunu rantabl olarak barındıramadığı için terk edilmektedir. Yalnızca fonksiyonunu barındıramadığı için bir binanın boş kalması veya yıkılması, ekonomik ve kültürel sebeplerle her zaman mümkün olmamaktadır. Özellikle 70"lerde gelişen kültürel miras bilinci, bazı binaların toplumların gelenek ve gelişmesini yansıtan başlıca unsurlar olarak korunmasını gerekli kılmaktadır"* (Yürekli,F.,Yürekli,H.,2004).

2.3.1.1 Tarihsel ve Toplumsal Faktörler

Yaşam koşullarının, ihtiyaçların, değerlerin hızlı değiştiği bir zamanda toplumsal yapı da gün geçtikçe farklılaşmaktadır. Bunlara bağlı olarak fonksiyonlar da değişmekte, ancak bu fonksiyonlara hizmet eden yapılar aynı kalmaktadır. Bundan dolayı da bu yapıların ilerleyen zamanlarda bu kez başka bir fonksiyon ile yeniden kullanıma açılması gerekebilir. Örnek olarak cemaatini kaybetmiş bir kilisenin cami olarak yeniden kullanıma açılmasını verebiliriz.

Bir yapı, malzemesi, renkleri, mimarisi ve diğer tüm özellikleri ile tasarlandığı zamanın ve bulunduğu bölgenin karakterini yansıtır. Yapıldığı dönemde, toplumun o zaman ki gereksinimlerine cevap verecek fonksiyonlar ile donatılmıştır. Ancak sonraki dönemlerde artık bu fonksiyona ihtiyaç kalmamış olabilir. Bu durumda mevcut yapının yıkılıp yenisinin yapılması yerine yeniden işlevlendirilip, değerlendirilmesi gerekir. Aksi takdirde yapının özgün işlevinin ve tarihteki yerinin toplumsal bellekte oluşturduğu yer silinmiş, yerine yeni bir veri girilerek belleğe dolayısıyla toplumsal kimliğe zarar verilmiş olur (Kaşlı,2009).

Ülkemizde, Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılan yapıların birçoğu günümüzde işlevini kaybetmiştir. Medreseler, hanlar, surlar ve kervansaraylar gibi birçok yapı şu anda özgün işleviyle kullanılmamaktadır. Örneğin savunma amaçlı bir yapı olan Rumeli Hisarı, bu işleve gerek kalmadığından dolayı, günümüzde açık hava konserlerinin verildiği bir yer olarak kullanılmaktadır. İşlevini devam ettirmekle beraber değişen koşullara bağlı olarak kullanılmayan yapılar da vardır. Örneğin Arnavutluk'taki Kurşunlu Camisi, günümüzde ibadet fonksiyonu devam edebilecek olmasına rağmen, o bölgede halkın inançlarına cevap veremediği için işlevini kaybetmiştir. Günümüzde lokanta işleviyle hizmet veren yapı bu sayede ayakta kalabilmektedir (Yıldırım, 1999).

2.3.1.2 Çevresel Faktörler

Yapının çevresi ile olan etkileşimi, yapının yeniden işlevlendirilmesini gerektiren nedenlerin başında gelmektedir. Çünkü yapının bulunduğu bölgenin ihtiyaçlarındaki değişimler yapının fonksiyon değişimini de beraberinde getirir. Yeniden işlevlendirilecek olan yapı, çevresi ile uyumu ve paylaştıkları tarihi nitelikler göz önünde bulundurularak ihtiyaç duyulan işlev doğrultusunda yeniden yorumlandırılmalıdır. Böylelikle yapının, toplum belleğindeki yeri korunmuş olur.

Tarihsel değeri olan bir yapı çevresinde yaşayan toplumun gereksinimleri doğrultusunda yeniden işlevlendirilmesi, yapının, çevresi için önemini kaybetmeden sürdürülebilirliğini devam etmesi gerekmektedir.

Yeniden işlevlendirilen bir yapının yakın çevresinde devam ettireceği etki dışında, dünya genelinde de ekolojik anlamda önüne geçeceği olumsuz etkilerden de bahsetmek gerekir. Yeniden işlevlendirme, yeniden kullanmak yerine yıkılarak yeni bir bina yapılması gereği duyulan yapıların yıkımı sonucunda, harcanacak enerji, inşaat artıklarının kaldırılması ve taşınması için gerekli enerji çoğunlukla petrol türevi yakıtlardan elde edilecek, bunun sonucunda da dünyanın enerji kaynakları azalmış olacaktır. Bununla beraber bu işlem sırasında ortaya çıkan atık gazlar sebebiyle çevresel kirlenme oluşacaktır. Ayrıca kullanılmayan inşaat artıklarının ve

molozlarının terk edileceği bir alan bulunacak ve dünya üzerindeki çevre kirlenmesine yeni bir katkı daha yapılacaktır. Yeni bir yapı inşa etmek için gerekli olan enerjiyi, yapı malzemelerinin elde edilişi ve hammaddeyi, bu hammaddeler için gerekli doğal kaynaklar düşünüldüğünde, yeniden işlevlendirme, çevreye saygılı ve tutumlu, doğal kaynakların daha az kullanılması ve doğal çevrenin daha az kirlenmesi esasına dayalı bir üretim tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır (Selçuk,2006).

2.3.1.3 Ekonomik Faktörler

Yapıların yeniden işlevlendirme konusu değerlendirilirken, ekonomik nedenleri de ele almak, olumlu ve olumsuz etkilerini irdelemek gerekmektedir. Fiziksel olarak kullanılabilir durumda olan ancak işlevsel olarak eski kalan bir yapıyı, yeniden işlevlendirilerek kullanılabilir duruma getirmek, ekonomik anlamda olumlu bir hareket olacaktır. Ancak mevcut yapıyı değerlendirmek yerine yıkılıp yenisinin yapılması, çok daha fazla maliyet, iş gücü, enerji, malzeme ve zaman gerektirir. Genellikle, eski yapıların onarım ve yeniden kullanım maliyetlerinin, yeni yapı inşa etme maliyetlerine göre %50 ile %80 arasında daha düşük olduğu söylenebilir (Kaşlı,2009).

Bazı durumlarda mevcut yapının korunmasında harcanacak zaman, emek ve sebep olacağı maliyet, yeni bir yapının inşasından daha fazla olabilir. Ancak söz konusu yapı değerli ve tarihi nitelik taşıyan bir yapı ise, yapının korunmasının ileride sağlayacağı uzun vadeli maddi ve manevi getiriler yeni bir yapı düşüncesinin önüne geçecektir.

Hızlı nüfus artışı ve artan ekonomik eylemler kentsel gelişmeyi ve arazi kullanım değerlerini etkilemekte, bu da giderek tarihi kentlerin fiziksel yapısını değiştirmektedir. Böylece tarihi kent merkezleri ticaret, hizmet ve diğer sektörlerin baskısına karşı koyamamakta, tarihi öğeleri ve mimari anıtları zorlamaktadır. Bunun sonucunda en özgün haliyle korunan tarihi yapılar bile artık işlevlerini kaybetmekte ve yeniden işlevlendirilmek zorunda kalmaktadır (Yaldız, 2003).

Tarihi yapıların yoğun olarak bulunduğu bölgelerin turizm alanı olarak ilan edilmesi sonucu bölgede bulunan yapıların büyük bir kısmı yeniden işlevlendirilmektedir. Örneğin, Antalya Kaleiçi'nde bulunan yapılar günümüzde turizm sektörüne cevap vermek amacıyla konaklama, ticaret ve eğlence gibi ihtiyaçlara uygun olarak işlevsel değişikliğe gidilmiştir(Selçuk,2006).

2.3.2 Binaya Uygun İşlev Seçimini Etkileyen Nedenler

Bir yapının mekânsal olarak yeniden şekillendirilmesi aşamasında, işlev seçimi çok önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple yapının yeniden işlevlendirilmesi süresince yapılacak olan müdahalelerde, yapıya uygun işlev seçimini etkileyen unsurların etkisi büyüktür.

İşlevini kaybetmiş bir yapının, yeni işlevine karar vermeden önce, yapının bulunduğu konumun ve çevresinin ihtiyacı ile yapının mekansal düzeninin hangi işleve daha iyi hizmet edebileceği araştırılmalıdır. Yeni seçilecek olan işlevin, yapının mevcut işlevine yakın ve uyumlu olması, mekana yapılacak olan müdahaleleri en aza indirmede yardımcı bir etkidir.

Tüm bunlara dayanarak, iç mekan tasarımını etkileyen ve birbirileri ile doğrudan ilişkileri olan girdileri konum, mekansal ve hacimsel kurgu ile işlevsel kurgu olarak üç ana başlıkta toplayabiliriz.

- Binanın Mekansal ve Hacimsel Durumu
- Binanın İşlevsel Kurgusu
- Binanın Konumu

2.3.2.1 Binanın Mekansal ve Hacimsel Durumu

Yapıların özgün plan şeması, öngörülen yeni işlevin sonuca ulaşması için en önemli faktördür. Mekansal ve hacimsel durumu göz önüne alınarak yapılan yeniden işlevlendirme projesi, yapılacak onarımın sınırlarını belirler. Bu çerçevede yapılan işlev değişimi eylemi olumlu neticeye ulaşmaktadır.

Bir şehir içi hanı sinema olarak kullanılamaz belki ama çağdaş bir konaklama tesisi olabilir. Bunun gibi tek mekân özelliğine sahip, örneğin bir kilise sınıflara bölünüp okul haline getirilemez, İngiltere'deki örneklerinde olduğu gibi bir oto galerisi ya da bir sinema olabilir. Kilise okul, han sinema yapılırsa ya hiç olmaz ya da bu yapılar kimliklerini büyük ölçüde yitirirler (Altınoluk, 1998).

Eski bir şehir içi hanı mekansal kurgu ögesi itibariyle belki bir konaklama tesisi olabilir, ama bu defa mekanın boyutları sorun teşkil edebilir. Yeni fonksiyonun birimlerini analiz etmek gerekmektedir. İki han odası bir yatak odası olabilecektir ya da tam tersi de olabilmektedir. Hacimsel durumu karşılamayan binalardan yapılan fonksiyon değişikliği olumlu olamamaktadır. Tarihi bir yapı yatayda ve düşeyde defalarca bölünerek belki otel gibi görünebilir ama bu defa ortada o bina kalmaz (Altınoluk, 1998).

2.3.2.2 Binanın İşlevsel Kurgusu

Binanın işlevsel kurgusunu tanımlarken, kendi içerisindeki mekânsal kurgusu ile birlikte, çevresinde bulunan yapılar ile olan etkileşiminden dolayı ortaya çıkan işlevsel ilişkilerden de bahsedebiliriz.

Yapının kendi içerisindeki işlevsel kurgusu, yapı içinde gerçekleşecek aktivitelerin birbirleriyle olan ilişkilerine göre şekillenir. Örnek olarak bir şehir içi hanının konaklama tesisi olarak kullanılması düşünülmüşse, burada doğal sirkülasyonda zorlamalar olabilir. Odasından çıkan bir insan direkt olarak danışmaya gidebilmek için burada zorunlu olarak avludan geçmek zorundadır ya da oluşturulacak

yapay iletişimi izleyecektir. Nu durum belki yaz aylarında, ilkbahar ve sonbaharın sıcak günlerinde, gecelerinde mümkündür ama diğer zamanlarda sorun yaratır (Altınoluk,1998).

Koruma değeri olan bir yapının, işlevsel kurgusu yeniden şekillendirilirken, binanın mevcut işlevi dikkate alınarak çalışılmalıdır. Yapının mevcut işlevi ile hiçbir ortak noktası olmayan bir işlev kurgusu yaratmaya çalışmak, mekanlar arasında uyumsuzluklara sebep olacaktır. Yapının çevre ile işlevsel ilişkisi de uygun işlevin seçilmesinde önemli bir etken olabilir. Yapının konumsal durumuyla da ilgili olarak, ticari alanların ortasında kalmış korumaya değer bir yapıya kütüphane işlevi yerine, banka işlevini uygun görmek, yapıların işlevsel etkileşimleri bakımından daha verimli olacaktır (Kaşlı, 2009).

2.3.2.3 Binanın Konumu

Yapının bulunduğu konum, yapının işlevi ile doğrudan bağlantılıdır. Binanın hacmi, mekânsal kurgu, işlevsellik kavramları bakımından sorunsuz olsa dahi, yapının verilen yeni işlev çevresi ile uyumlu değil ise, o yapının yeniden kullanımında başarılı bir sonuç elde edilemez. Yapıya verilecek olan yeni işlev kararı, o bölgede yaşayan insanların taleplerinin, ekonomik gerçeklerinin, bölgenin fiziki ve coğrafi özelliklerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Konumun fiziki ve coğrafi özelliklerinin avantajları ve çevresel ilişkiler sonucu oluşan ihtiyaçlar işlev seçiminde önemli bir rol oynar. Örneğin Haliç'in doğal bir liman olmasını fiziki ve coğrafi bir özellik olarak kabul edersek, Haliç çevresinde liman ve tersane yapılarının bulunmasının bu özelliklerle ilişkili olduğu söylenebilir. Ya da şehir merkezinde yer alan bir cami ya da bedesten, şehrin merkezinde yer alarak hizmet edeceği yere yakın, çevresel ihtiyaca yönelik olarak konumlanmış sayılabilir (Kaşlı,2009).

2.3.3 Binalara Yapılabilen Müdahaleler

Binaya verilecek yeni işlev kararının ardından, yapılacak olan adaptasyon planının çözüme ulaşması için, mevcut mekanın yapısal özelliklerine müdahaleler şu şekilde sıralanabilir;

- Mekâna Yapılan Müdahaleler ve Eklemeler
- Strüktürel Sisteme Yapılan Müdahaleler ve Eklemeler
- Tesisat Sistemlerine Yapılan Müdahaleler ve Eklemeler
- Cepheye Yapılan Müdahaleler
- Yakın Çevreye Yapılan Müdahaleler

2.3.3.1 Mekâna Yapılan Müdahaleler ve Eklemeler

Yapının işlevsel ömrünü tamamlamasının ardından, dönemin getirdiği ihtiyaçlara göre yeni işlev planlaması yapılmaktadır. Binaya verilen yeni işlev, mekânsal ihtiyaçların şekillenmesiyle çözüme ulaşır. Yeniden işlevlendirme gereksinimi doğrultusunda mekâna müdahale yapılmaktadır. Birimler arası geçişler, asma katlar, yatay dikey sirkülasyon alanları, duvar ekleme yapılması gibi uygulamalar, mekâna yapılan müdahaleler ve eklemeler kapsamına girmektedir. Bu bağlamda tarihi yapıda mekâna müdahale ederken, işlevi yüklenebilir olması, özgün tasarımından ve yapısından büyük ölçüde farklılık göstermemesine dikkat edilmelidir.

Örneğin Viyana'daki gazometre binalarında yapılan konut birimlerini elde etmek için katlarda ışınal duvar bölmeleri yapılmıştır. Benzer bir şekilde İstanbul'daki Feshane binasında da, iç mekânda küçük ticari birimler elde etmek amacıyla çelik kolon akslarına uygun bölücüler eklenerek, plan şemasında değişiklik yapılmıştır. İstanbul Bilgi Üniversitesi Dolapdere Kampusu'nda hangar binasının derslikler için dönüştürülmesi sırasında aynı yöntemle mekânlar bölünerek yeniden işlevlendirilmiştir (Selçuk, 2006).

2.3.3.2 Strüktürel Sisteme Yapılan Müdahaleler ve Eklmeler

Tarihi yapının yeniden işlevlendirme sürecinde, yapının strüktürel olarak güçlenmesi gerekiyorsa ve kullanılması için güncel şartlara uyulması isteniyorsa, taşıyıcı elemanlara müdahale edilebilmektedir. Strüktürel elemanlar olan taşıyıcı duvarlar, kolonlar, kirişler, kat döşemeleri müdahale kapsamındadır. Taşıyıcı sisteme müdahale esnasında tarihi binanın dokusuna zarar vermeyecek şekilde uygulama yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda duvarlarının zarar görmemesi gereken yapının, içeriden bağımsız hareket eden asma kat ve türevi ilaveler yapılabilmektedir. Tez konusu olan Taşkışla'nın 109 Numaralı Konferans Salonu'nda Nezih Eldem, mevcut yapının taşıyıcı sistemini kullanmamış, mekan içerisinde bağımsız olarak kendini taşıyan sistem ile çözüme gitmiştir.

İstanbul'daki Rahmi Koç Endüstri Müzesinde de mekânsal gereksinimlerden dolayı yapıya cam ve çelik strüktürden oluşan asma kat yapılmıştır. Yapının tescilli bir yapı olması sebebiyle mevcut taşıyıcı duvarların zarar görmesine ve tarihsel özelliklerinin zedelenmesine imkân vermeyecek şekilde taşıyıcı duvarlardan uzaklaştırılarak, asma kat oluşturulmuş, yapının değerlerine duyarlılık gösterilmiştir (Selçuk, 2006).

2.3.3.3 Tesisat Sistemlerine Yapılan Müdahaleler ve Eklmeler

Tarihi yapıların mevcut tesisat sistemi yeni işlev kapsamında istenilen amaca uygun olması pek mümkün değildir. Yeni işlev adaptasyona bağlı ihtiyacı gidermek için tesisat sistemine müdahale edilmesi yeniden işlevlendirme konusu kapsamındadır. Tarihi ve kültürel önemi olan yapılarda, yeni işleve göre kurgulanan tesisat sisteminin uygulanması zor olmaktadır. Aydınlatma, ısıtma, havalandırma ve sıhhi tesisat sistemleri günümüz yapılarında olduğu gibi kendine özel geçişleri, şaftları ya da sıva altı uygulamalar ile çözülememektedir. Yapının tarihi özelliklerini bozmadan, zarar vermeden planlanması ve buna göre uygulama yapılması gerekmektedir. Duvar ya da döşemesinin korunması gerekliliği düşünülen yapılarda tesisat sıva altı, delme, şaft oluşturma gibi uygulamalar dahilinde yapılamaz. Bunun

yerine sıva üstü yapıp tesisatın gözükmemesi, yapının özgün halinin bozulmaması tercih edilmektedir.

Örneğin Beyoğlu'nda bulunan Saltı Pasajı evinde iç mekan aydınlatmaları için gerekli olan kablolar sıva üstü döşenerek, duvar ve tavana müdahale edilmemiştir.

2.3.3.4 Cepheye Yapılan Müdahaleler

Tarihi yapıların cephelerine yapılan müdahalelerde, yapıldıkları dönemin teknolojik imkanları da göz önünde bulundurularak, yapının mimari tarzının ve kendine has karakterinin bozulmamasına dikkat edilmelidir.

Yeniden işlevlendirme sürecinde yapının dış cephesine çeşitli sebeplerden dolayı müdahaleler yapılabildiği görülmüştür. Bu müdahalelerin genellikle, yapının dış cephesinin çok fazla deforme olmasından ve yenileme gerektirmesinden, yeni verilen işlevin dış cepheye yansımalarından, yapıldığı dönem itibarıyla düşük ısı yalıtım değerleri gösteren cephenin iyileştirilmesinden ve yenilenen binaya yeni bir yüz verme isteğinden kaynaklanmaktadır (Selçuk,2006).

Günümüzde büyük ebatlı reklam panolarının, havalandırma ve ısıtma sistemlerine ait dış ünitelerin anıt cephelerine asıldığı, taş yapıların sıvanarak boyandığı, bazı pencere ve kapılarının kapatıldığı vb. birçok müdahalelerin yapıldığı görülmektedir. Yapılacak olan tüm müdahalelerde kriter, anıtın özgün cephesini korumak ve gelecek kuşaklara doğru aktarımını sağlamak olmalıdır (Yıldırım 1999).

2.3.3.5 Yakın Çevreye Yapılan Müdahaleler

Tarihi yapıların her biri, mimari tarzı, strüktürü, malzemesi, mekânsal özellikleri, çevresi ile bir bütün içerisinde. Yapı yeniden işlevlendirilirken binaya yapılan müdahalelerin yanı sıra, çevresinde de yapının yeni işlevine uygun düzenlemeler yapılmalıdır.

Yapının uygun işlev ile yeniden hizmet vermesinin sağlanmasının yanında binanın yakın çevresi ile bağlantısını kuran, otoparklar, duraklar, kent mobilyaları, çevre aydınlatmaları, yeşil alan düzenlemeleri gibi çevresel donatıların da tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir (Selçuk,2006).

3.TAŞKIŞLA’NIN ÖZGÜN HALİ, RESTORASYON VE RESTORASYON SONASI DURUM ANALİZİ

Şekil 3.1 Taşkişla (Mecidiye Kışlası) [1]

3.1 Taşkişla'nın Tarihsel Gelişimi

Taşkişla Sultan Abdülmecit'in isteğiyle Osmanlı İmparatorluğu'nun modernizasyonunu yansıtabilecek niteliklere sahip bir tıbbiye mektebi amacı ile inşa edilmiştir. William James Smith'in İngiliz Devlet Mimarı ünvanı alması ve yaptığı projelerin Osmanlı devlet adamlarının dikkatini çekmesiyle, tıbbiye mektebi projesini Sultan Abdülmecit Smith'in kendisinden istemiştir. 300 öğrenciye eğitim verebilecek bir fakülte, 200 hasta kapasiteli bir hastane ,eczane, laboratuvar ve morg gibi çeşitli servis ve birimlerin bir arada olduğu bir yapı planlanmıştır. W.J.Smith'in tasarımı ve hazırlıkları doğrultusunda 15 Ocak 1847'de hafriyat başlamış, ilk taş koyma töreni ise Padişah Abdülmecit'in katılımıyla 24 Şubat 1847'de yapılmıştır (Ağır,G.,Batur, A., 2011).

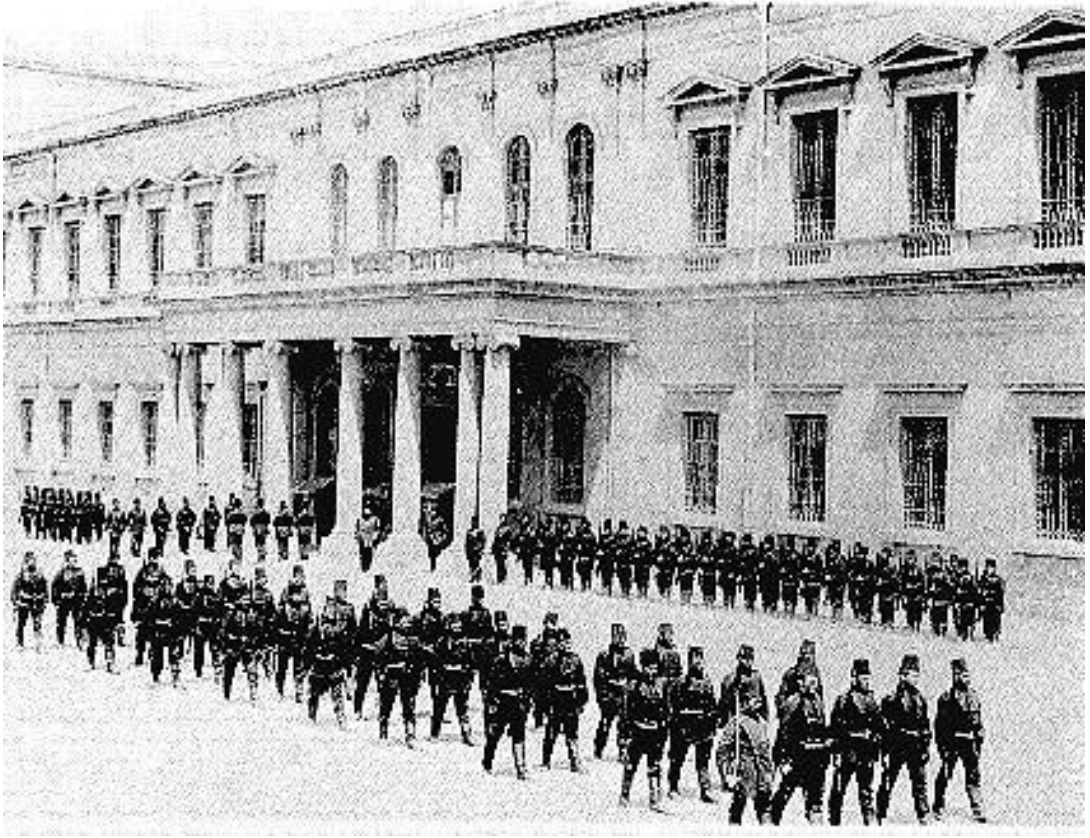
Bina inşaatı hızla sürmüştü ve yapının kaba bölümü büyük ölçüde tamamlanmışken 5 Ekim 1848 tarihinde yapının kışlaya dönüştürülmesi kararı alınmıştır. Karar değişikliğinin sebebi bilinmemekte, ulaşılan tek açıklama ise

'görülen lüzum üzerine' ifadesi olmuştur. Yapının özgün işlevinden çıkıp farklı bir fonksiyona dönüştürülmesi istendiğinden dolayı mevcut plan revize edilmiştir.Yeni plana göre yapıda yeni mekansal kurgular oluşturulmuş, ekler yapılmıştır (Ağır,G.,Batur, A., 2011).

Taşkışla'nın ilk bakım ve onarımı 1855-56'da gerçekleşen Kırım Savaşı sonrasında olmuştur. Fransız askerlerine hastane olarak tahsis edilmiş, devamında bir süre boş kalmıştır. Padişah Abdülmecid'in ölümü (1861) üzerine yerine geçen Abdülaziz aynı yıl bakım ve onarımını tamamlamıştır. Abdülaziz kışlanın adının "Mecidiye" olarak kalmasını istemiştir ve onarım kitabesi halen Taşkışla'dadır.10 Temmuz 1894'de ise depremde hasar görmüş ve onarımı mimar R. D'Aronco tarafından yapılmıştır. 31 Mart Vaka'sı olarak bilinen ayaklanma sırasında tekrar hasar görmüştür. Giriş bölümü kolonlarında mermi izlerinin hala durduğu söylenmektedir. Onarım yapılsa da, bu onarıma ait bir belgeye henüz ulaşılammıştır (Batur,1996).

Taşkışla Balkan Savaşı sırasında yine hastane olarak kullanılarak hasar görmüş ve yine bir süre boş kalmıştır.1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'ne tahsis edilmiş, onarım ve yeniden işlevlendirme projesi Prof. P. Bonatz ve Prof. E. Onat tarafından hazırlanmış, Mimarlık Fakültesi ve İnşaat Fakültesi ile Rektörlük binası olarak kullanılmıştır. Şişli ilçesinde Elmadağ Taşkışla caddesinde konumlanan konumu ve mimari özellikleriyle birçok kamu ve özel kuruluşun dikkatini çekmiş, 1984 yılında Eska şirketi için kullanım kararı çıkarılmış ancak direnişler sonucu "1. Dereceden Korunması Gereken Kültür Varlığı ¹ olduğu tescillenmiştir. Günümüzde kapasitesi genişletilmiş halde İTÜ Mimarlık Fakültesi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kullanılmaktadır.

1. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (1), Kanun No: 2863 Resmi Gazetenin, Kabul Tarihi: 21.7.1983 Tarihi: 23.7.1983, Sayısı: 18113, İkinci Bölüm, Madde 6 a bendi

Şekil 3.2 Taşkışla (Kışla Olarak Kullanıldığı Dönem) [2]

Şekil 3.3 Balkan Savaşı, Taşkışla'nın Hastane Olarak Kullanıldığı Dönem[3]

3.2 Taşkışla'nın Özgün Yapısının Mimari Açıdan İncelenmesi

Taşkışla binası 132 mt x 94 mt alan üzerine inşa edilmiş Neo - Klasik tarzda ve dikdörtgen planlı bir yapıdır. Genel görünümü ve düzeni simetriktir. 4 ana bina ve normal düzenden farklı 4 adet kule bulunmaktadır. Yapı bodrum ve iki tam kat olmak üzere üç katlıdır. Kuleler ise ana yapıdan farklı olarak dışa çıkıntılı ve üç katlıdır. Yapı 70 mt x 40 mt ebatlarında orta avluya sahiptir. Ana girişte iyonik ve korentiyen üslupta portik yükselir. Giriş holünün üzerinde büyük boyutlu bir kubbe yer alır. Uzun kanatlar doğu-batı aksına yerleştirilmiştir. Yapı genişliği her katta 22 metredir (Batur,1996).

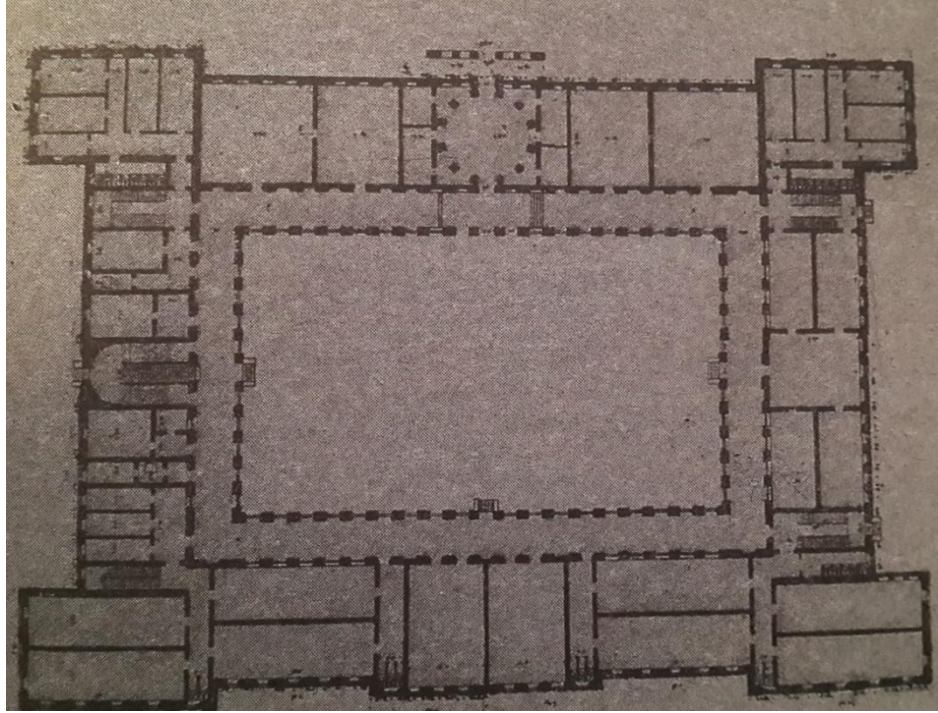
Yapının özgün mimarisi hakkındaki bilgileri Tübitak Ar-Ge , 09K099 numaralı projede, kışlaya dönüşüm sürecinde tutulan keşif defterinden öğrenilebilmekte, yapının mekânsal kurgusu, malzemeleri, inşa sistemi gibi bilgilere ulaşılabilir.

Yapının katlarında zabitan odaları, umumi tuvaletler, yatakhaneler, zabitanlara tahsis edilmiş tuvaletler ve dolaşım alanları bulunmaktadır. Bunlar dışında mutfak, iç meydan, hapishane, gibi mekânlar kurgulanmıştır. Birinci katta dört yatakhane, zabitan daireleri ve içersinde abdestlikler, daire-i hümayuna giden ahşap merdiven bulunmaktadır. İkinci katın kule mahalinde yatakhane ve tuvaletlerin bulunduğu bilinmektedir. Üçüncü kat ise padişah kullanımı için tahsis edilen daire-i hümayun bölümüdür (Ağır,G.,Batur, A., 2011).

Tıbbiye Mektebi olarak inşası sürerken işlev değiştirerek kışlaya dönüştürülmesine karar verilmiştir. Kararın alındığı 1848 yılında yapının büyük bir kısmının inşa edildiği bilgisini yine keşif defterinin içeriğinden anlaşılmaktadır. Fonksiyon değişikliği sonrası revize edilen mekânlardan dolayı, hâlihazırda yapılmış olan bölümler yıkılmıştır. Birinci katın bütün tuğla beden ve bölme duvarları ile tüm kirişler de bitirilmiş olup, ikinci katın çepeçevre küfeki taşından kürsüleri ve 190 adet tek pencere söveleri yerlerine konmuş, ikinci katın tuğladan beden ve bölme duvarlarının yarısı da 3 zira (yaklaşık 240cm.) yüksekliğinde inşa edilmiştir. Yapı bu

durumda iken bahsedilen mekânlar yıkılmıştır. Ayrıca birinci kat üzerine kiremitsiz kaplamalı ve bazı mahalleri kaplamasız kafes şeklinde yarısına kadar çatı yapılmış ve yapı üzerine bir kat tek parça ve iç köşeleriyle deniz tarafı arasına üstte daire-i hümayun ekinin yapılması padişah tarafından istenince söz konusu çatı da yıkılmıştır (Ağır,G.,Batur, A., 2011).

Yapının kagir temelli inşa edildiği, duvarların halis ketenli kireç sıvalı tuğla duvarlar olduğu, zabitan odalarında bölme duvarların ahşap ve ahşap ikelet arası taş dolguların olduğu bilinmektedir. Kat döşemeleri volta olup, kaplamaları bazı bölümlerde malta taşı bazı bölümlerde ise ahşaptır. Mekanların tavanları yağlı boyalı ve kirişsiz selimkari tavan ve bağdadi üzeri halis ketenli harçla sıvalıdır.

Şekil 3.4 W. J. Smtih' in Mektebi-i Tıbbiye Planı (Batur,1996)

3.3 Taşkışla'nın Restorasyon Aşamalarının Saptanması

Taşkışla yapısı Tıbbiye Mektebi düşüncesiyle inşa edilmek istenmiş, ilk işlev değişikliğini de henüz yapım aşamasındayken kışlaya çevrilme kararı ile yaşamıştır. Daha sonraki dönemlerde sağlamlaştırma ve onarım amaçlı restorasyonlar geçirmiş, 1944 döneminde de yeni işlev değişikliğine uğramıştır. Yapılan bu müdahale ile fakülte binasına çevrilmiş, günümüzde de halen bu amaçla kullanılmaktadır.

3.3.1 1861 Kırım Savaşı Sonrası Restorasyonu

Kırım Savaşı sırasında Fransız askerlerine hastane olarak tahsis edilen yapı savaş sonrasında bir süre boş kalmıştır. Tesliminden sonra hayli yıpranmış bina 26 Haziran 1861 yılında Sultan Abdülaziz döneminde restore edilmiştir.

3.3.2 1894 Depremi Sonrası Restorasyon

1894 yılında yaşanmış deprem sonrası hasar alan yapı bu dönemde R.D'Aranco tarafından restore edilmiştir. Belgeler incelendiğinde önemli bir değişiklik yapılmadığı, yalnızca yıkılan noktalarda re-konstrüksiyon ve sağlamlaştırma yapıldığı ve kemerlerin değiştiği bilinmektedir.

3.3.3 31 Mart Vakası Restorasyonu

Taşkışla, 1909 Yılında Hareket Ordusunun kışlayı ele geçirme operasyonu esnasında önemli ölçüde hasar görmüştür. Topçu ateşleri nedeniyle yapının kuzeybatı ve kuzeydoğu kanatları büyük hasar görmüştür. Giriş bölümü kolonlarında kurşun izlerinin hala durduğu belirtilmektedir. Bu olayların ardından tekrar onarılmıştır.

3.3.4 1944 Yılı İstanbul Teknik Üniversitesi'ne Tahsisi ve Yeniden İşlevlendirilmesi

Yapı, inşasından sonra ikinci ciddi restorasyonunu 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'ne tahsisi ile görmüştür. Bu tarih öncesinde, 31 Mart vakasında isyancı askerlerin saldırılarına maruz kalan ve zarar gören binaya bölgesel tadilatlar dışında, büyük çaplı bir restorasyon uygulaması yapılmamıştır. Bu bölgesel tadilatlar genelde binanın taşıyıcı güçlendirmeleri şeklinde olmuştur. Prof. Emin Onat ve Prof. Paul Bonatz tarafından yapılan restorasyon, Mimarlık ve İnşaat Fakülteleri, rektörlük binası ve öğrenci ihtiyacı göz önünde bulundurularak yapılan yenileme projesi ile uygulanmıştır.

" Taşkışla'nın, kışladan üniversiteye çevrilme uygulamasının özellikle kültürel ve teknik açıdan uygun fonksiyon seçimi sebebiyle çok başarılı bir dönüştürme olduğu açıktır" (Yürekli,F., Yürekli,H., 2004).

" Taşkışla mevcut fonksiyonunu barındıramaz bir duruma gelmiş değildir. Aksine içi ve dışı ve şehir içindeki konumu ile, içindeki mimarlık eğitimine katkıda bulunan, ziyaret eden yabancı öğretim üyelerinin imrendiği, eşsiz bir mimarlık okuludur " (Yürekli,F., Yürekli,H., 2004).

Binanın dış kabuğunda önemli bir değişiklik olmamıştır. Fakat Daire-i Hümayun bölümünde bulunan ve yapının güneyinde yer alan dış merdivenin kaldırıldığı tespit edilmiştir. Doğu ve batı kanatlarında bulunan koridorlar ortaya alınarak planda büyük bir değişiklik yapılmıştır.

Arrememento dergisinde yayınlanan, "P.Bonatz Türkiye'de 2" konulu yazıda şu şekilde bahsedilmiştir (Alexander,2011);

" 19. yüzyıl yapısı olan Taşkışla'yı mimarlık okuluna çevirecekti. Bonatz öğrencilerine tasarımlarının Türk toprağına ve köklerine dayanması gerektiğini öğretiyordu. Kendi deyişine göre, öğrenciler Heimat geleneğini öğrenmeliydiler. İklimin, göreneklerin, adetlerin, malzemenin ve tekniğin sonucu olan bir gelenek. P.Bonatz öğrencilerinin İTÜ'de tasarladığı projeler bu ağır, anıtsal estetiğin göstergelerini taşımaktaydılar. Eksenel simetri taş kaplı cepheler ve tanıdık tarihsel

üslupların ötesinde motifler. Bonatz böylece bazı Türk elemanları eklemek suretiyle Stuttgart'ta uyguladığı teknik okul pedagojisini İstanbul Teknik Üniversitesi'nde tekrarlıyordu; fakat bu eğitim felsefesi aslında İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi'nde Eldem tarafından uygulanmakta olandan çok da farklı değildi" (Alexander,2011).

Cephe için Bonatz "Dış görünüş olarak geleneksel bir yapı, İtalyan Rönesansı gibi dikkat çekici" ifadesini kullanmıştır (Bonatz, 1950). Binanın dış kabuğunda önemli bir değişiklik olmamıştır. Daire-i Hümayun bölümünde bulunan ve yapının güneyinde bulunan dış merdivenin kaldırıldığı tespit edilmiştir. Doğu ve batı kanatlarında koridorlar ortaya alınarak planda büyük bir değişiklik yapılmıştır.

Şekil 3.5 1945 Restorasyonunda Değiştirilmiş Kemerler (Batur,1996)

Şekil 3.6 1970 Dönemi Batı Cephesi (Ferhan Yürekli Arşivi)

3.4 İç Mekan Tadilatlarının Tespiti ve Değerlendirilmesi

Taşkılla 1848 yılında henüz yapımı bitmeden ani bir kararla yeniden işlevlendirilmiş ve günümüze kadar birçok defa yenileme görmüştür. Restorasyonları

tespit ederken onarım döneminde ne olarak kullanıldığı ve hangi sebepten ötürü restorasyon yapıldığı sorusu aklımıza gelmektedir. Savaş, deprem ya da toplumsal olaylardan kaynaklanan tadilatların yeniden işlevlendirme kapsamında olmadığını görmekteyiz. Kışla sonrası dönemin, eğitim binasına geçiş ve bu alanda kullanımı yeniden işlevlendirme kapsamına girmektedir. Restorasyonlar ihtiyaçların değişkenliğine bağlı olarak yapılmıştır. Yapının eğitim binası olarak işlev değiştirmesi ile birlikte İnşaat Fakültesi, Mimarlık Fakültesi ve Rektörlüğün binayı ortak kullanmaya başlaması yeni mekân gereksinimlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu ve bundan sonraki dönemde işlev değişikliğinden kaynaklanan restorasyonları iki aşamada inceleyebiliriz.

1944 yılında yapının İTÜ tahsisinin ardından yapılan büyük onarımı P.Bonatz ve E.Onat yürütmüştür. İlk aşama olan bu tadilat İstanbul Teknik Üniversitesi'nin mekân ihtiyaçlarının değerlendirilmesi sonucu başlamıştır.

İTÜ'deki Paul Bonatz devri, ülke genelindeki uygulamalarda hakim olan İkinci Ulusal Mimarlık Akımı'nın üniversitelere de hakim olduğu döneme denk gelmektedir. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nin bu hareketli döneminde Paul Bonatz burada profesörlük yapmıştır ve öğrencisi olmuş pek çok mimar tarafından döneminin en etkili profesörü olarak tanımlanmıştır (Oran, 1957).

P. Bonatz genç mimar adaylarını projelerinde Avrupa kaynaklı üslupları taklit etmekten kaçınmaları için teşvik etmiştir. Bonatz'ın bu tavrı kendisine göre sadece eğitimde izlediği yol ile kısıtlı kalmamış, ortaya koyduğu mimari ürünlerde de yansıma bulmuştur (Bonatz, 1950). Bu yorum, P. Bonatz özelinde eğitim, teori ve pratik arasında kuvvetli bir yaklaşma gerçekleştirilebileceği gerçeği ile örtüşmektedir.

Paul Bonatz 1930'lu yıllarda Avrupa'dan Türkiye'ye gelen diğer yabancı uzmanlardan farklıdır. Öncelikle Bonatz Türkiye'ye çok daha geç bir tarihte, eğitim reformu etkinlikleri yolunu aldıktan sonra, 1943 yılında yerleşmiştir ve çoğu diğer Avrupalı mimar gibi sürgünde değildir. Bonatz'ın Türkiye'ye ilk ziyareti 1916 yılına

denk gelir. Bu seyahatin amacı, ' İstanbul Türk-Alman Dostluk Yurdu Öneri Yarışması (Haus der Freundschaft Konstantinopel)' için yer görmektir. İstanbul'a ikinci gelişi 1927 yılına denk gelir. Türkiye'ye yaptığı üçüncü seyahat ise 1942 yılındadır; bu gezinin nedeni Anıtkabir yarışmasının jüri üyesi olarak davet edilmesidir. Mimar, 1942'de ayrıca "Yeni Alman Mimarisi Sergisi (Neue Deutsche Baukunst Ausstellung) " tanıtımında yer almış ve sonunda Eylül 1943'te Türkiye'ye çalışmak için kalıcı olarak gelmiştir. 1943 ve 1954 yılları arasında Maarif Vekâleti'nde (günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı) müşavir olarak çalışmış ve buna ek olarak 1946 yılından sonra İstanbul Teknik Üniversitesi'nde profesör olarak görev yapmıştır (Zander, 2011).

P. Bonatz, yaptığı bu restorasyonda mekânın hacimlerini tekrar oluşturmuştur. Okulun ihtiyacı olan çizim salonları, öğretim elemanları odaları, dekanlık bölümü, konferans ve kütüphane bölümlerini kurgulanmıştır. Bonatz yapıyı çok sevmiş ve benimsemiştir. Ağustos 1950 tarihli Baumesiter dergisinde yapıyı ve restorasyonu şu şekilde anlatmaktadır (Bonatz, 1950);

"1 Ocaktan beri bizim için yenilenen bu binada çalışmaktayız. Taşkılla dikdörtgen planlı, 100 yıl önce W.J. Smith tarafından yapılmış muazzam bir binadır. Askeri kışla için inşa edilen 2 Katlı ana bina, 4 adet 3'er katlı köşe kuleleri bulunmaktadır. Ana avluyu içerden çevreleyen 6 metre eninde tonozlu koridorlar bulunmaktadır. Tüm yatakhaneler bu koridorlara açılıyor, böylelikle kışla komutanı akşam denetlemesinde odalara kolayca göz gezdirebiliyordu. Yatakhanelerin tavanları ahşaptı ve bunlar birbirine yakın ahşap sütunlarla taşınmaktaydı. Bina genelinde 400' e yakın 45 cm kalınlığında 7 metre yüksekliğinde ahşap sütunlar vardır. Eski çizimlerden yola çıkıldığında 6 metre eninde olan tonozlu koridorlar büyük avluyu çevreliyordu" (Bonatz, 1950).

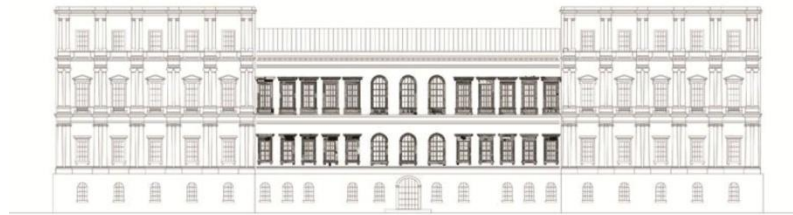
P. Bonatz binanın özgün kullanımıyla ilgili verdiği bilgilere göre, sütunların arasında bulunan orta koridor geçiş yolu, kenardaki bölümler ise yatakhane olarak kullanılmıştır. Koridorlar büyük ve ağır kireçtaşlarıyla döşenmiş ve bunlar restorasyonda tekrar kullanılmıştır. Duvar genişlikleri bir metredir. Duvarlar, yazın soğuk havayı kışın ise sıcak havayı muhafaza eden havalandırma sistemi gibi çalışmaktadır.

P.Bonatz zemin kat tasarımını aşağıdaki gibi açıklamaktadır (Bonatz,1950);

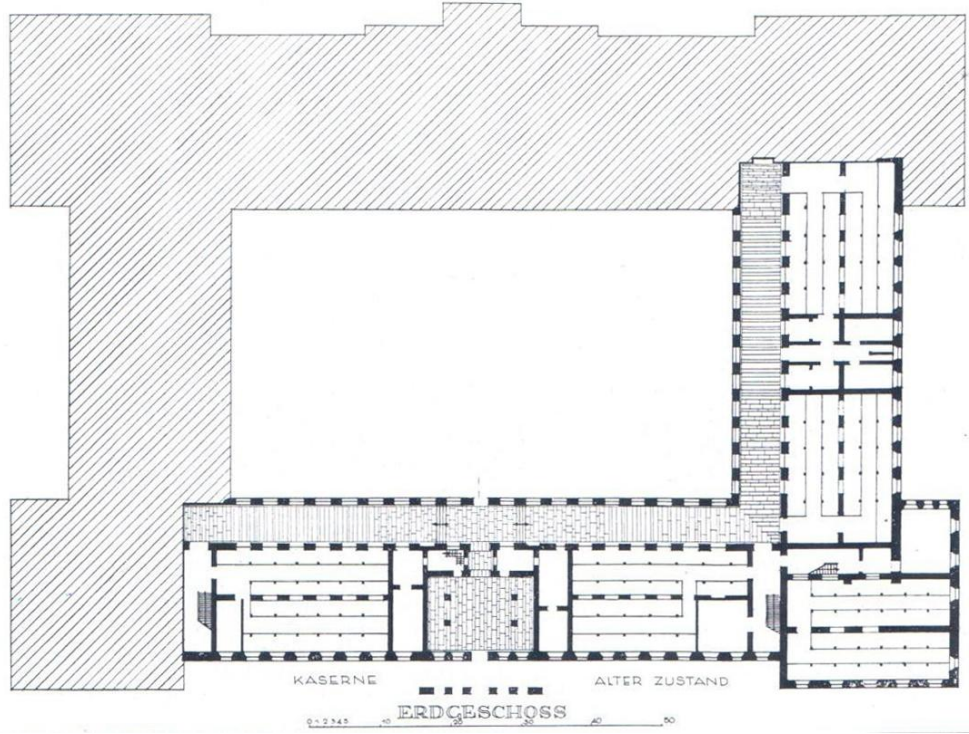
" Zemin kat büyük kanat koridoru avlunun ortasında kalmıştır. Böylelikle şimdiye kadar bulunan geniş koridor yerine uzun bir çizim salonu kazandırıldı. (19 eksenli eksenler arası 3,70 mt) Bu salonlarda üç dönemden de öğrenciler çalışmaktadır. Koridorlara açılan prensip değiştirilmemiştir. Vitrin içerisinde çalışıyoruz ama bu durum çok hoş ve değiştirmek istemiyoruz. Koridorların öteki bölümünde ise profesör odaları bulunmaktadır. Her profesörün üç eksen genişliğinde alanı vardır. Üç eksende bir yüksek kapı görülmektedir. Kuzey bölümünde kalan eksenlere ön odalar ve küçük holler tasarlanmış, asistan ve doçentlerin kullanılması sağlanmıştır. Koridor, profesörlere ayrılan bölümün kapalı olması nedeniyle sadece çizim salonu bölümünden gün ışığı almaktadır. Kış aylarında güneşin çizim salonundan galeriye yansıdığını görebiliyoruz. Bu galeri fotoğraflarda görüldüğü gibi binanın en asil yeridir. 7 metre yüksekliği, 7,20 metre genişliği, 70 metre orta alan uzunluğu ile toplam 130 metre uzunluğundadır. Çok kuvveli bir gücü vardır. Vatikan'daki salonlar ya da Louvre gibi. Ve her gün aynı çağrıyı işitiyoruz; Sende bu topluma ait olabilirsin, bunu unutma! Zamanla bu salon mimar müzesi olacak, eski yapılardan gerçek taşlar yerleştirilecek, maketler, perspektifler, fotoğraflar sergilenecektir.

Kışlanın özgün mimarisiyle bugünün tasarımı karşılaştırılınca, basit ve kolay tasarım değişiklikleri görülmektedir. 1.Katta küçük kanattaki koridor avlunun ortasında kalmış, salonlar 14 metre derinlik kazanmıştır. Salonların içerisindeki 3 er adet normal boyuttaki (1,5 mt x 3,00 mt) pencerelerden yeterli ışık gelmektedir. Yapı ana alanı boğazın 80 metre yüksekliğinde kalıyor ve karşımızda olan Anadolu Yakası sadece açık havalarda nadir olarak görünüyor. Köşe kuleleri özel bir anıt gibi görülmekte, 4,2 metre genişliğinde ve 22 metre uzunluğunda olan mavi-gri mermer merdiven ile ulaşılmakta. Bu merdiven boşluğu 5 kemerli ve kubbeli olan 9 metre genişliğinde olan galeri ana odasına açılmaktadır"(Bonatz,1950).

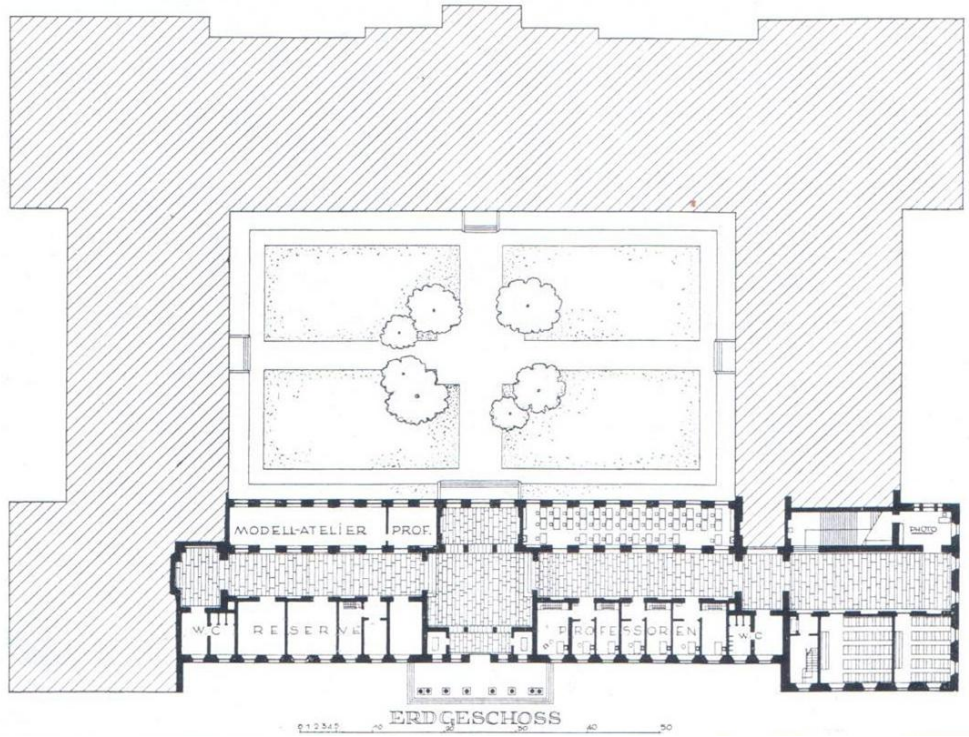
Taşkışla'nın çatı ve dekanlık bölümü de Bonatz'ın restorasyonu kapsamına girmektedir.Çatı bölümünün batı cephesinde diploma öğrencileri, doktora öğrencileri ve asistanlar için ayrılmış odalar oluşturulmuştur. Güneybatı yönündeki kule de ise dekanlık ofisleri planlanmıştır. Ayrıca çatı katında mutfak ve küçük bir yemekhane oluşturulmuştur.

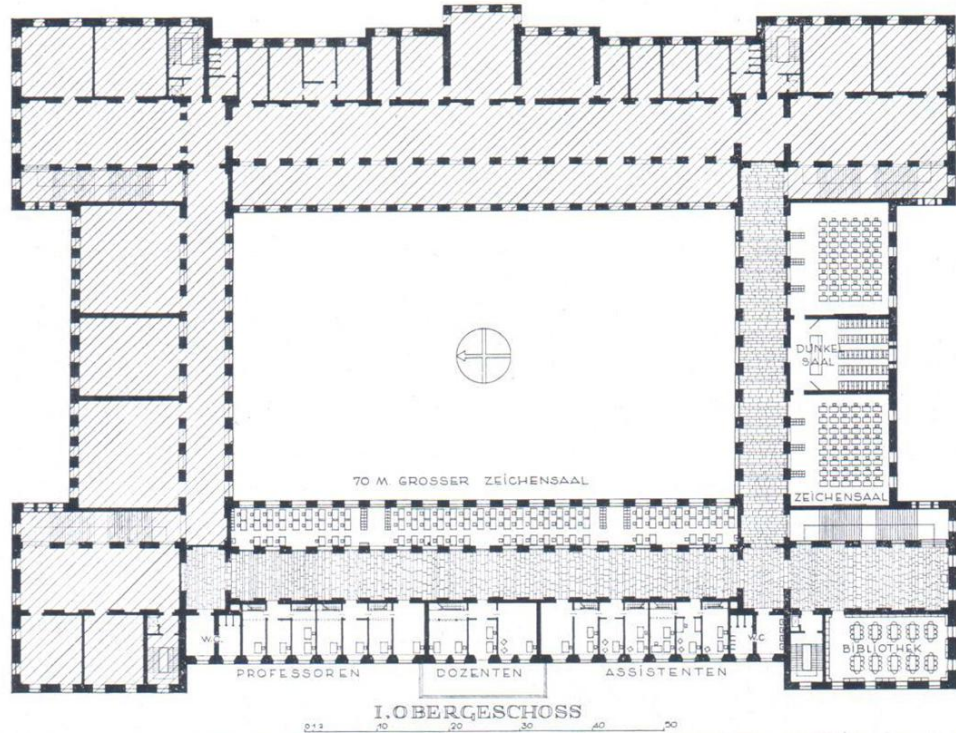
Şekil 3.7 Taşkışla Cephe Çizimi (Ağır,A.,Batur,A.,2011)

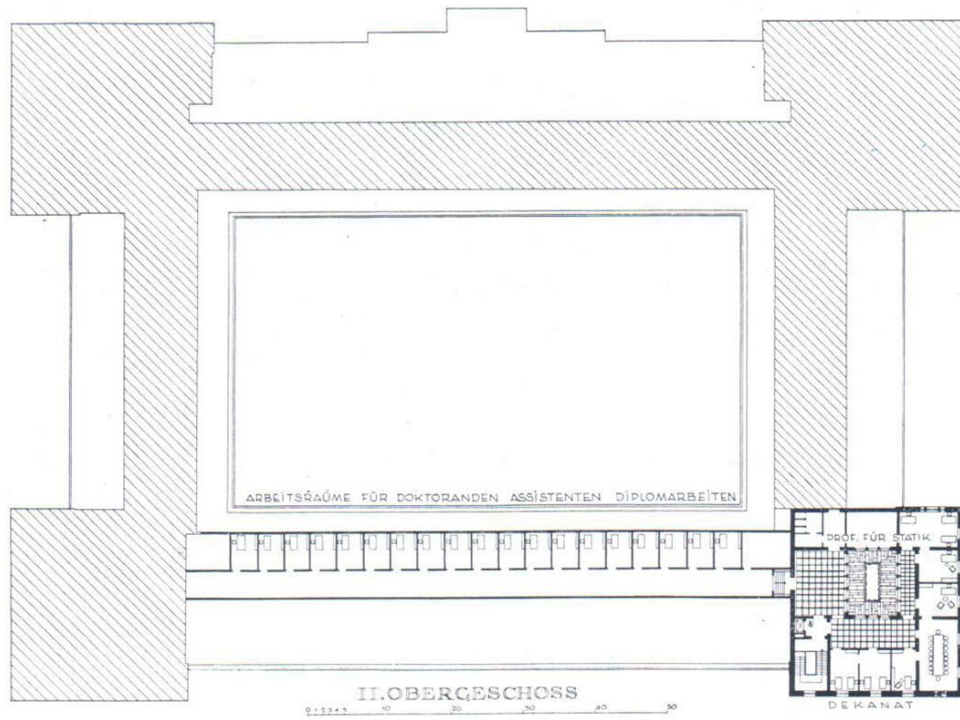
Şekil 3.8 P.Bonatz Öncesi Zemin Kat Planı (Baumeister,1950)

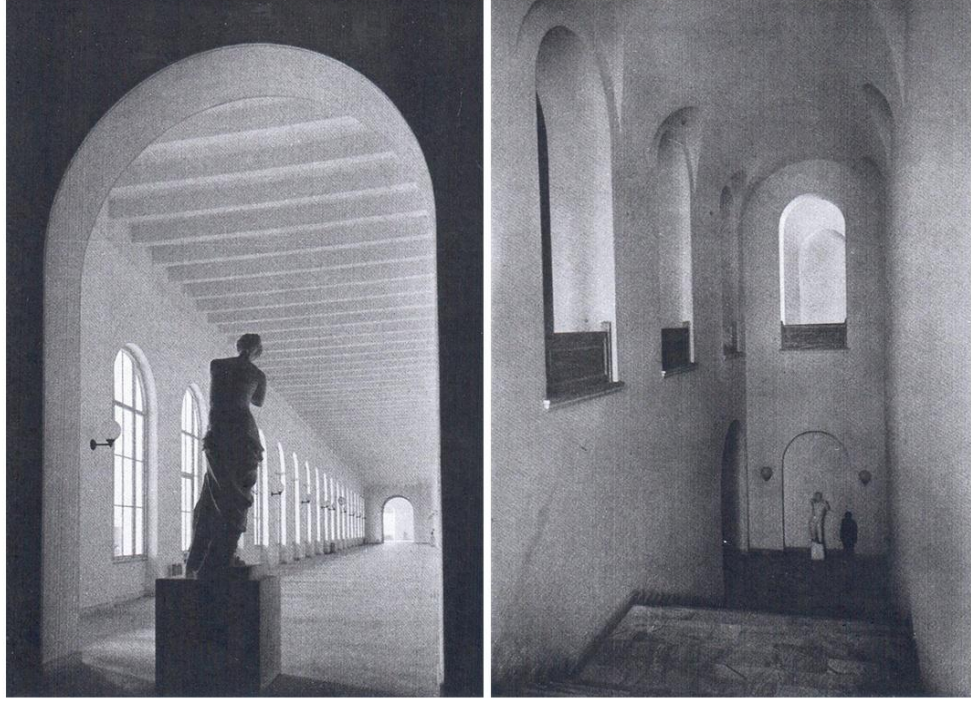
Şekil 3.9 P.Bonatz Restorasyonu Zemin Kat Planı(Baumeister,1950)

Şekil 3.10 P.Bonatz Restorasyonu Birinci Kat Planı (Baumeister,1950)

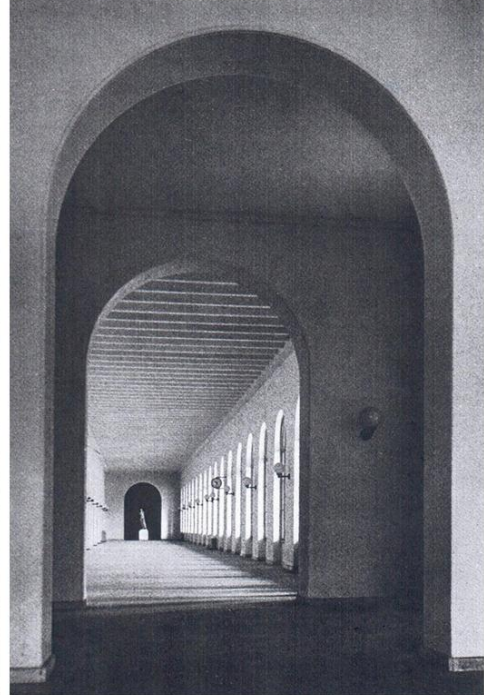
Şekil 3.11 P.Bonatz Restorasyonu Çatı Katı Planı (Baumeister,1950)

Şekil 3.12 1950 Yılı İç Mekân Fotoğrafları (Baumeister,1950)

Şekil 3.13 P.Bonatz 'ın Taşkışla Eskizi (Baumeister,1950)

Şekil 3.14 1950 Yılı İç Mekân Fotoğrafları (Baumeister,1950)

Taşkışla'nın İstanbul Teknik Üniversitesi'ne tahsisinin ardından kontrolünde yapılan ilk yeniden işlevlendirme projesini 1944 yılında P.Bonatz ve E.Onat yapmıştır. Zemin kat, 1. kat ve çatının batı kanadı yeniden işlevlendirilmiş fakülteye uygun mekan gereksinimleri tespitine göre proje oluşturulmuştur.

Taşkışla'nın onarım süreci daha sonra da devam etmiştir. İnşaat Fakültesi binaya geldiğinde yeni laboratuvar gereksinimi doğmuştur. Betonarme laboratuvarı, su yapıları laboratuvarları, zemin mekaniği laboratuvarı, Fotoelastisite laboratuvarı, Fuat Külünk Yüksek Tevettür laboratuvarı ve elektro akustik laboratuvarı için mekânlar yaratıldığı öğrenilmektedir. 2.aşama olan yeniden işlevlendirme ise 1970' li yıllarda Nezih Eldem'in yaptığı onarımlardır.

Mimarlık Fakültesi'nin ilk kurulum aşamasında Emin Onat ile beraber çalışan, Taşkışla'nın Mimarlık Fakültesi'ne dönüşmesine tanık olan ve emeği geçen Nezih Eldem, her zaman kendisini fakültesinden sorumlu hissetmiş, Taşkışla'yı sahiplenmiş ve herhangi bir değişiklik, yenilik yapılacağı zaman, bundan haberdar olmak istemiş ve gerektiğinde müdahale etmiştir. Yapılacak değişikliklere kendisi talip olmuş, başarısız projelerin gerçekleşeceği endişesiyle, ilişkilerinin bozulmasını göze alarak, hiçbir şey talep etmeksizin, bazen de zorla, Taşkışla için en iyisi olacağını düşündüğü projeleri hayata geçirmek için çaba sarf etmiştir. Eldem bu mekânların tasarımlarına da, birer mimarlık dersi uygulaması olarak yaklaşmıştır. Öğretim üyesi olan Nezih Eldem, bu uygulamalarıyla, mimarlık öğrencilerine hergün yaşadıkları mekânlarda, tatbiki olarak ders vermiştir (İlmen, 2007).

1969'da batı aksındaki çatı bölümü ve 1970'lerde 109 numaralı konferans salonu Nezih Eldem tarafından yapılmıştır. Mevcut çatı çelik konstrüksiyon ile revize edilmiş, atölyeler kullanıma açılmıştır. Ayrıca süreli yayınlar kütüphanesi, bina bilgisi kürsüsü, restorasyon kürsüsü, 203, 206, 207 gibi hacimler Eldem tarafından oluşturulmuştur. Bu dönemde tüm kürsüler asma katlı projelerini kendi ihtiyaçlarına göre çizmiştir (Batur,2014 Kişisel Görüşme).

Nezih Eldem dönemi sonrasında İTÜ bünyesinde mekânsal düzenlemeler devam etmiştir. Derslikler, kütüphaneler, konferans salonları, koridorlar, tuvaletler günümüze kadar belirli dönemlerde yenilenmiştir. Binanın tarihsel ve kültürel kimliğine uygun yenilemeler olduğu gibi son dönemlerde yapılan onarımlarda üslup bakımından sorunlar gözlenmiştir. Tuvalet bölümlerinin yenilenmesinde ortaya koyulan standart, yapının mimari karakteri ile bütünlük sağlamamaktadır (Şekil 3.15-3.16). Diğer bir örnek olan 127 numaralı konferans salonu ise estetik ve tasarım açısından sıradan ve yetersizdir.

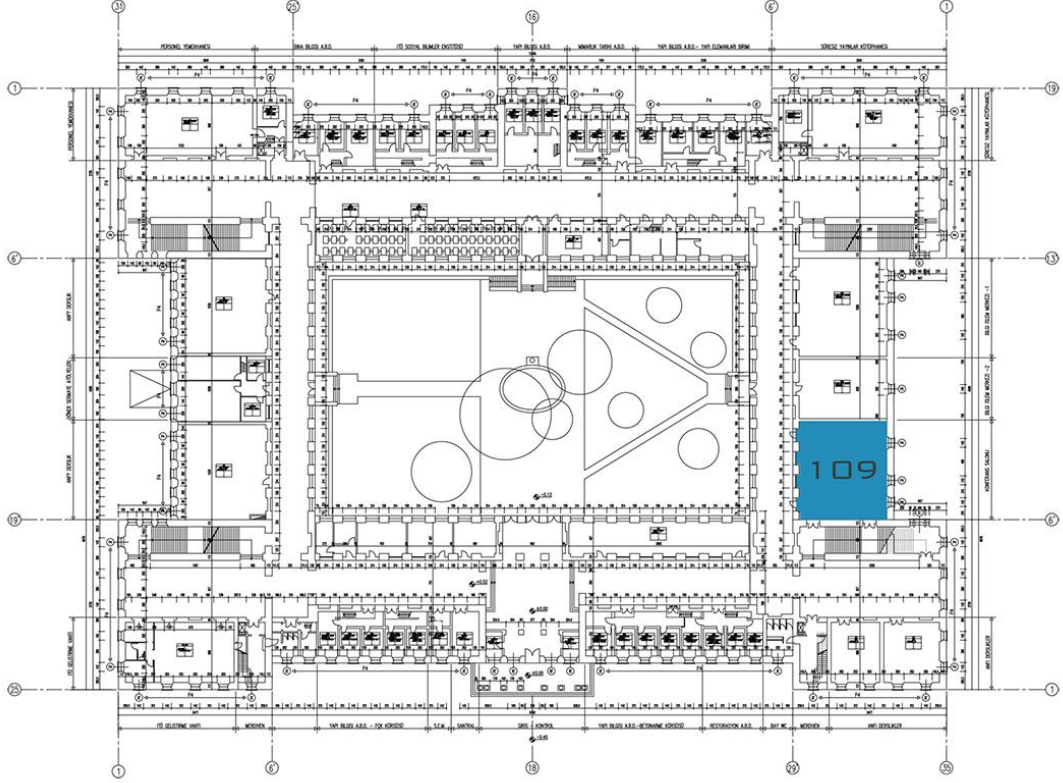

Şekil 3.15 - Taşkışla Öğrenci Tuvaletleri (Y.Kocabıyık Arşivi,2013)

Şekil 3.16 - Taşkışla Öğrenci Tuvaletleri (Y.Kocabıyık Arşivi,2013)

3.4.1 109 Numaralı Konferans Salonu

Şekil 3.17 109 No'lu Konferans Salonu Mevcut Plan Üzerindeki Konumu(F,Yürekli Arşivi)

Günümüzde Taşkılla'nın zemin katında bulunan 109 No'lu konferans salonu, kışla olarak kullanıldığı dönemde koğuş olarak kurgulanmıştır. Mekânın alt katında bodrum bulunmamaktadır. Mekânın tavan döşemeleri, tüm binada olduğu gibi tuğladan yapılmış basit tonoz prensibine uygun olarak çalışan volta döşemedir. Katlarda bulunan ve döşeme üzerine binen yükler tonozlar vasıtası ile putrellere, ve oradan da taşıyıcı duvarlara dağıtılmakta idi. Zemin kaplamaları ahşap rabata döşeme, duvarlar ise tuğla üzeri halis keten üzeri kireç sıvası kullanılmıştır.

1944 dönemi restorasyonundan sonra 1949 yılında, İTÜ Elektrik Makineleri ve Tesisleri Kürsüsü Başkanı olan Prof. Dr. Fuat Külünk'ün isteği ile Prof. İzzet Gönenç tarafından yüksek gerilim laboratuvarına çevrilmiş ve Prof. Dr. Fuat Külünk 'ün ismi verilmiştir. O dönemi Prof. Dr. İzzet Gönenç şöyle anlatmaktadır (Yükseler, Toker, 2011);

“Bir gün Fuat Bey beni odasına çağırdı. Profesör Fuat Külünkoğlu, o sıralar Elektrik Makineleri ve Tesisleri Kürsüsü Başkanıydı. Yüksel gerilim hakkında konuştuk. Ben, bu konu üzerine doktora yaptığımı söyledim ama o pek üstünde durmadı. Karşılıklı konuşmalarımız sonraki günlerde de sürdü, hatta bazen evine gidiyor, orada görüşüyorduk. Tekrar Fuat beye gittim, hocam eğer müsaade ederseniz, doçentlik tezimi Almanya’da Siemens’te hazırlamak istiyorum, dedim. “Olur, tabii” dedi, “ama bir şartla, boş bir oda var, oraya yeni bir laboratuvar kur, ondan sonra git!”Hocaya çok teşekkür edip, hemen çalışmalara başladım. Bu boş oda Taşkışla’da idi. Mehmet İnan bey vardı, onunla birlikteydik. Transformatorü belediyenin araçlarıyla getirtip, odaya yerleştirdik. Bu oda genişti, yaklaşık 8 metreye 11 metre, yüksekliği de 6,5 metre kadar vardı. Önüne parmaklık da yaptık ki hani, gelen giden karıştırmasın. Ondan sonra, çok iyi olmayan bir topraklama yapıldı. Ben, sondaj yapalım dedim, ama o an için bu mümkün değildi. Transformatorü çalıştırabilmek için bütün hazırlıkları yaptık. Sıra şok jeneratörüne geldi. Arkadaşlar görmedikleri için bundan anlamıyorlar tabii. Onun hazırlıklarını da ben tamamladım. Bu çalışmalar 1949 yılının başlarına rastlıyor. 1950’ye geçmedik daha. Her şeyi hazırladıktan sonra Fuat beye gidip durumu anlattım. Sonra birlikte laboratuvara gittik. Onun yanında hem transformatorü hem de şok jeneratörünü ayrı ayrı çalıştırdım. Buyurun hocam, dedim. O zaman, “Tamam” dedi, “artık Siemens’e gidebilirsin ” (Yükseler, Toker, 2011).

Laboratuvar’ın kurulmasından sonra İTÜ Mühendislik Fakültesi Taşkışla’ya taşınmış ve mekân Nezih Eldem’in restorasyonuna kadar laboratuvar olarak kullanılmıştır.

Son olarak bu mekanın yeniden işlevlendirilmesi Nezih Eldem tarafından tasarlanıp, uygulanmış ve işlevi konferans salonu olarak belirlenmiştir. Mekânda mevcut dış kabuk korunarak içerisinde yeni bir mekân oluşturulmuştur. Merdiven kulesinde bulunan bu salon, iki katlı olarak tasarlanmıştır. Bu iki kata iki ayrı girişle ulaşılmaktadır. Bu mekân'ın bodrum katının olmaması Nezih Eldem tarafından değerlendirilerek, mevcut zemin alçaltılmış ve ergonomik bir eğim elde edilmiştir.

Bu sayede sahne görüş açıları sağlıklı hale getirilmiştir. Mekânın tavan döşemesinin ilk halini koruyarak betonarme kaset döşeme ile desteklenmesini sağlamıştır.

Nezih Eldem bu mekanı projelendirirken balkon bölümünün taşıtılması için binanın strüktürüne müdahale etmekten ziyade, bir mobilya gibi kendi kendini taşıyabilecek bir balkon oluşturmak istemiştir. Uygulanan balkon bölümü, pencere ve sirkülasyon alanlarına engel teşkil etmemiştir. Konsol çalışan balkon kısmına, ara merdiven sahanlığından ulaşılabilecek şekilde tasarlanmıştır. Balkon, taşıyıcı kolonları ile birlikte brüt beton bırakılmıştır. Bu karar Nezih Eldem'in çağdaş mimari tanımları içinde yer alan ve 21.yy da ağırlığını hissettiren brütalizmi o dönemlerde başarılı bir şekilde kullandığını göstermektedir.

Nezih Eldem salon şartlarının doğru biçimde değerlendirilmesi ve eski bina içine ek bir yapının tasarlanması sorumluluğunu taşıdığını şu şekilde açıklamıştır;

"Mevcut ana merdiven orta sahanlığından girilen yüz kişilik bir balkonu, bina duvarlarını yarmadan ve mevcut pencereleri bölmeden bir mobilya gibi kendi bağımsız ayakları üzerine oturtma şansım vardı" (Eldem,1991).

Salona eklenen konsol balkon bölümünün taşıyıcı strüktürü ile ilgili ise Eldem ; *"Tanrı bir atın bileğini, bir insanın çene kemiğini nasıl biçimlendirdiyse öyle meydana gelsin istedim bu taşıyıcılar, ne bir eksik ne bir fazla..."* sözleriyle belirtmiştir (Eldem,1991).

Betonarmenin, taşıyacağı toplam yük ve tepkiler ile şekillenmesini isteyen Nezih Eldem, etki ile tepkinin eşitlendiği strüktüre ulaşabilmek için mühendisler ile ortak çalışmıştır.

Seyirci bölümünden bakıldığında sahnenin sol bölümüne yatay, panoromik bir perde ve konuşmacı alanı konumlandırılmıştır. Perde, işi bittiğinde kenara kayarak ve belli bir eksen etrafında dönerek düşey duruma geçebilmesi için

mekanizmalar oluşturulmuş ancak bu mekanizmalar bir müddet sonra kullanılmaz hale gelmiştir (İlmen,2007).

Sahne, diagonal ve asimetrik formların hâkim olduğu bir tasarıma sahiptir. Sahne ana zeminden kimi yerde 2,3 ve 4 basamak ile yükseltilmiş ve rastgele kotlar oluşturulmuştur. Bu kotların rastgele olması işlevselliğin düşünülmemiş olması anlamına gelmemektedir. Aksine sahnenin değişik amaçlar ile kullanımı düşünülmüş ve bu farklı kotlardan, gösterimin (konferans, söyleşi, video gösterimi, müzik dinletisi vb.) niceliğine göre yararlanılması sağlanmıştır.

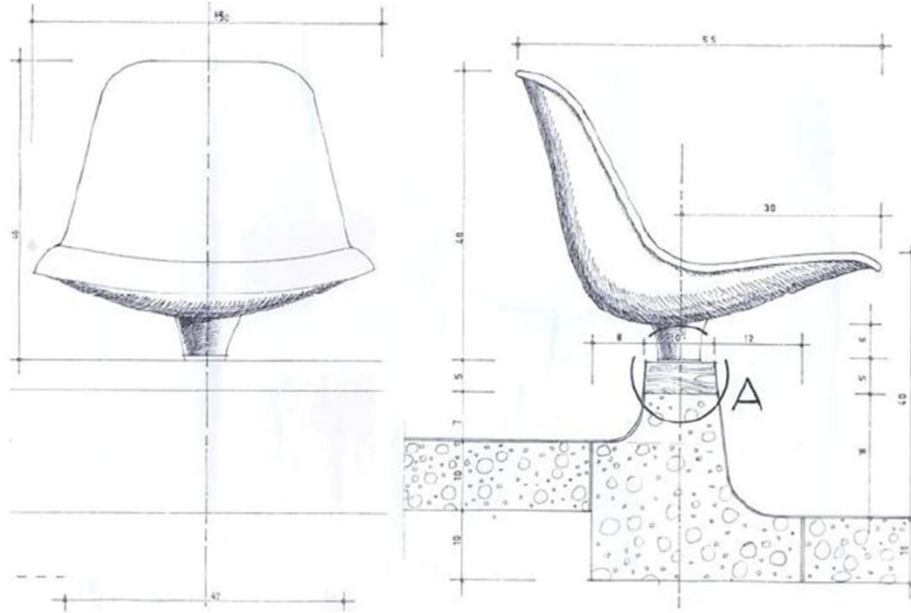
Şekil 3.18 109 No'lu Konferans Salonu Genel Görünüş(F.Yürekli Arşivi), [4]

Mekânın zeminine, tüm alanı kaplayacak şekilde kesintisiz olarak halı döşenmiş ve basamaklara uygun mermer kenarlıklar kullanılmıştır. Katılımcı koltukları Yılmaz Zenger tarafından tasarlanmıştır (Şekil 3.19). Bu koltuklar, iz düşümleri sahne formunu arka sıralara taşıyarak hissettiren ve sahneye paralel kesintisiz olarak devam eden kaideler ile ayakta tutulmaktadır. Koltukların kısmi rahatsızlığı ile katılımcıların algılarının sahneye odaklanması planlanmıştır.

Konuşmacı kürsüsü, tepegöz ve projeksiyon taşıyıcıları bizzat Nezih Eldem tarafından tasarlanmıştır (Şekil 3.21).

Şekil 3.19 Yılmaz Zenger Tasarımı Konferans Sandalyesi [5]

Şekil 3.20 Yılmaz Zenger Tasarımı Konferans Sandalyesi Teknik Çizimi (İlmen,2007)

Nezih Eldem, Teknolojik açıdan, 35mm sinema sistemi, ses ve akustik sistemi, aydınlatmalar, tepegöz ve hareketli perde mekanizmaları ile donatılan

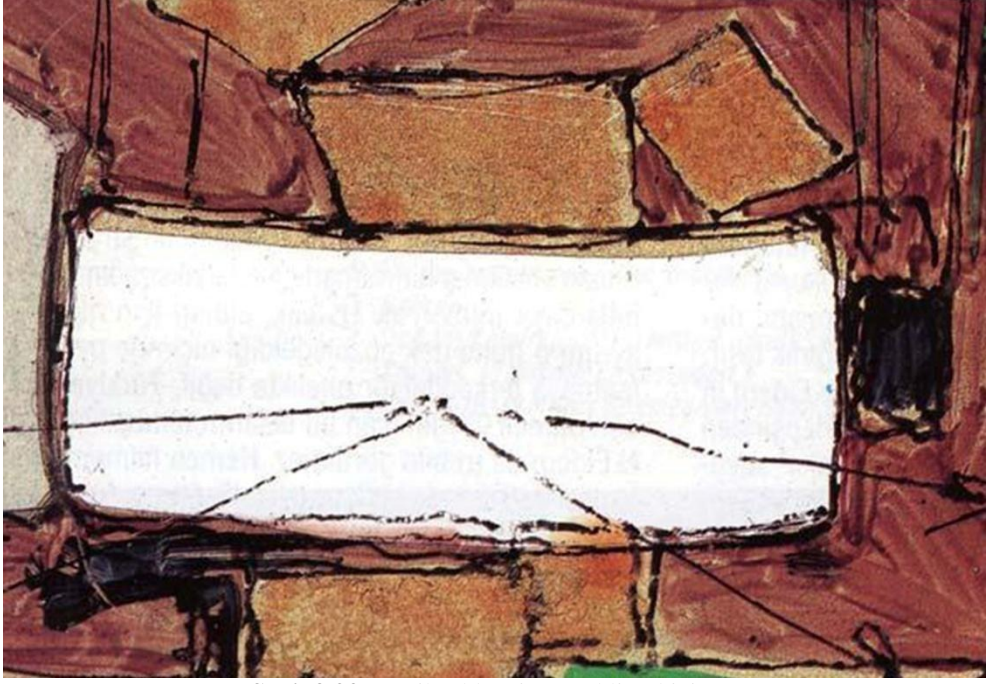
mekânı, dönemin şartlarına göre olağanın üstünde yapılandırmıştır. Bunu oluşturabilmek için teknik uygulamalarda, Yılmaz Zenger gibi dönemin, branşlarında en uzman isimleri ile birlikte çalışmıştır.

Ses akustiği için akis sesler ile direkt gelen sesler arasında 10m.yi aşmayacak bir fark olması için, tavadaki mevcut betonarme kaset döşemelere monte ettiği heykelsi, delikli alçı panolar ile salonun akustik düzenlemesini gerçekleştirmiştir. Ayrıca sahne üstü ve pencere boşluklarına açılı bir şekilde yerleştirilen ahşap akustik paneller ile sağlıklı ses dağılımını sağlamayı planlamıştır (İlmen,2007).

Konferans Salonu'nun aydınlatma projesini de bizzat tasarlayan Eldem, gün ışığı haricinde yapay ışığın, tüm etki, aydınlık çoğunluğu ve sıcaklığı ihtimallerini düşünerek bu etkileri pozitive etmek için aydınlatma armatürlerini varyasyonlu kullanımını sağlayacak şekilde seçmiş ve kaset döşemeler içine konumlandırmıştır.

Şekil 3.21 Balkon bölümünden Sahneye Bakış [6]

Şekil 3.22 Nezhir Eldem'in Renkli Eskizi [7]

Arkitera Mimarlık Merkezi

Şekil 3.23 Nezhir Eldem'in Renkli Eskizi [8]

Şekil 3.24 Nezhir Eldem'in Renkli Eskizi [9]

109 No'lu Salon Hakkında Yorumlar;

Konferans salonunun, alışlagelmiş konferans salonu kavramından uzak ve 20.yüzyıl Türk mimarisinin zirvesinde olduğunu, tasarlanması ve uygulamasında Eldem'in başarısını, Atilla Yücel, Doğan Kuban ve Uğur Tanyeli şu şekilde aktarırlar:

Atilla Yücel;

“Bu düzenlemede, mekânı örten ve daha önceki restorasyonun ürünü olan betonarme kasetstrüktür, amfinin akustik gereklerini yerine getirme uğruna örtülmez. Akustik levhalar, emiciler, yansıtıcılar bu kasetler arasına yapıştırılır, asılır, kaset kirişleri aydınlatma öğelerini taşır.Mevcut strüktür mekân içindeki varlığını korur, eklemelenen yeni öğelerle birlikte. Çeşitli sabit ve mekanik düzeneklerin, sabit mobilyaların, ekranların, ses ve görüntü sistemlerinin yanı sıra bu mekânın en önemli arkitektonik ögesi, eğimli bir balkonu oluşturan ve taşıyan güçlü yenibetonarme strüktürdür. Bu strüktür iki adet büyük boyutlu bağımsız kolonla taşınır, Taşkıyla yapısının masif duvarlarından kopar, varlıksal ve strüktürel özerkliğini korur. Balkonun koltuk sıralarının kademelenişi, taşıyıcı eğik beton elemanın biçimlenişini de belirler. Ancak bu biçimleniş birden çok etkene bağlı olarak ifade kazanır: Balkonun, balkondan bakışın yönelişi, alatta oturanların bakış açılarının taşıyıcı strüktür tarafından kesilmemesi, kolonların zemin düzlemindeki kullanıcı devinimlerini rahatsız etmeyecek yumuşak konturlu bir geometriyle biçimlenmesi, bu biçimlenişin aynı zamanda strüktürel mantığa ve taşıyıcı eleman/malzeme mantığına uygunluğu. Ortaya çıkan strüktür, mevcut mekân içine yerleştirilmiş heykelsi bir obje, bir tür büyük boyutlu beton mobilyadır ve buradaki konik, pahlı profiller, Eldem'in ahşap mobilyalarındaki davranışsal yaklaşımını anımsatır, mekân zaten bu türdeş geometrili mobilya tasarımının soy örneklerini barındırır: Kürsüler, kumanda masaları, yansıtıcı akustik levhalar, devingen ekranlar. Öte yandan geleneksel ahşap kalıp tekniğinin imalat izlerini yansıtan betonarme strüktür, betonun tüm plastik gücünü ve heykelsi olanaklarını da kullanır” (Yücel, 2006, 84).

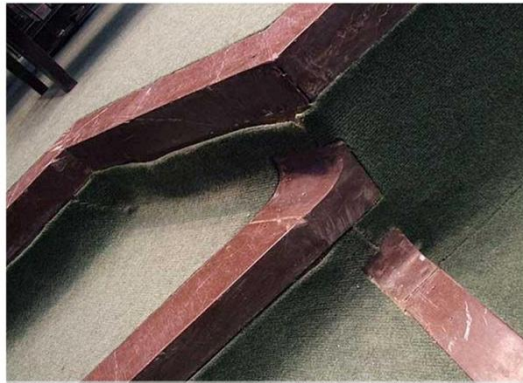
Doğan Kuban: *“109 numaralı amfi tasarımında özellikle basamaklar düzeni, Eldem'in mekânda tasarladığı her harekete tekabül eden bir çizgi yaratma eğilimini gösterir” (Kuban, 1991, 99).*

Uğur Tanyeli ;

“Mimar burada da yine mevcut bir dış kılıfın içine yeni bir mekân düzeni oturtmaktadır. Doğa güçleri coğrafyayı nasıl adım adım değiştirip onun üzerinde zorunlu biçimler oyuyorsa, burada da Eldem mimari coğrafyayı aynı biçimde kendi zorunlu karmaşıklığına irca etmiştir. Zemin Eski Şark Eserleri Müzesinde olduğu gibi, engebeler ile biçimlendirilmiştir ve bu engebeler doğada olduğu gibi kendi

kuralları bağlamında nedenlidir. Bir engebe konuşmacı kürsüsünü barındırır, bir diğerinde tepegöz, ötekinde projeksiyon makineleri, bir başkasında başkanlık divanı kürsüsü, birinde seyirci kesimi, birinde piyano vs. yer alır. Açıkçası, hiçbir işlev ikinci plana atılıp algılanamaz hale getirilmeksizin, her biri için kendisine özgü topos" belirlenmiştir. Örneğin, benzeri mekânlarda genellikle duvara yapışık iki boyutlu, etkisiz öğeler olan projeksiyon ekranları 109 numaralı amfide mekânın içinde yüzerek kendi varlıklarını ilan eden ve tüm salonu etki altında bulunduran devasa heykelsi elemanlardır. Öyle ki, ekranlar ve de 59 asma tavan (akustik panelleri bir bütün olarak A.Calder in stabillerini çağrıştırmaktadır. Bunlar çoğu yerde bağımsız düzlemlerdir. 109 numaralı amfinin mimari erdemleri arasında ön planda sayılması gereken ışıklandırma düzeni yalnız N.Eldem için değil, çağdaş Türk Mimarlığı için de bir "tour de force" tur. Yapay ışığın bu denli hesaplı mimarî efektler yaratacak biçimde kullanıldığı bir ikinci Türk yapısı bilmiyoruz. Eldem en önemsiz ayrıntıyla bile usanmaksızın uğraşabilen sabrıyla, tüm ışık düzenini bizzat planlamış ve sayısız kombinasyonlar yapmaya olanak veren çok seçenekli bir aydınlatma projesi hazırlamıştı. Ne yazık ki, salonun adım adım kaderine terk edilmesine neden olan maddi olanaksızlıklar ve uzman yokluğu sistemin büyük oranda tahrip olmasına yol açmıştır. Bugün bir zamanların bu örnek aydınlatma düzeninin ancak birkaç temel bileşeni çalışabilmektedir. Geçmişte sistem çalışırken, N.Eldem mimarlığının topolojik kaygıları ışıklandırma alanında da ifadelerini bulabilmekteydi. Örneğin, belirli noktasal aydınlatmalar yapılarak adeta bir karanlıklar evreninde ışıklı mekânsal yoğunlaşma noktaları elde edilebiliyordu" (Tanyeli, 1991,93).

Nezih Eldem den sonra mekânda teknolojik gelişmeler ışığında ve mekânın gereksinimleri göz önünde bulunarak eklemeler çıkarmalar ve yenilemeler yapılmıştır. Stabil uygulamalara dokunulmamış, mekân bütünlüğü korunmuştur. Kürsüler, akustik panellerin bazıları, perdeler, tepegöz, projeksiyon ve ses sistemi yenilenmiştir. Genel aydınlatmalara ek olarak lokal aydınlatmalar oluşturulmuş ve spotlarla desteklenmiştir. Mekânı dört tarafından çevreleyen havalandırma tesisatı kurulmuştur.

Şekil 3.25 109 No'lu Konferans Salonu Basamak Detayı [10]

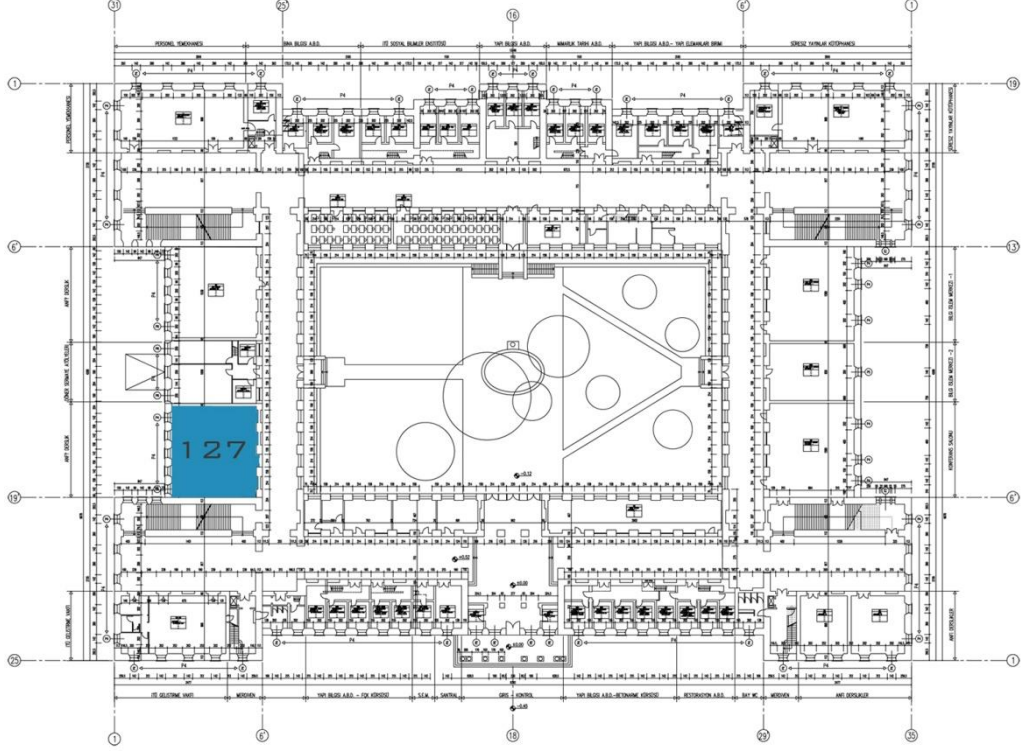

Şekil 3.26 109 No'lu Konferans Salonu Seyirci Bölümü [11]

Şekil 3.27 109 No'lu Konferans Salonu [12]

3.4.2 127 No'lu Konferans Salonu

Şekil 3.28 127 No'lu Konferans Salonu'nun Mevcut Plan Üzerindeki Konumu (F.Yürekli Arşivi)

127 Numaralı konferans salonu Taşkışla'nın kuzey cephesi kısa kanadında bulunmaktadır. Yaklaşık 170 kişilik oturma kapasitesine sahiptir. Sahne bölümü sol kısımda konuşma kürsüsü sağ bölümde ise 3 konuşmacının yer alabileceği masa bulunmaktadır. Sahne kotu zeminden yaklaşık 70 cm yüksektedir. Dinleyici bölümü kotu ise sahnenin tersi yönüne doğru artmaktadır. Böylelikle arka bölümde oturan dinleyicilerin sahneyi görmesi sağlanmıştır. Teknik ekip birimi salonun en arkasında seyirci bölümünde bulunan bir masa ile çözülmüştür.

Gösteri verimliliği açısından gerekli teknik ekipmanlar düşünülmüş, ses, iklimlendirme ve ışık sistemi mevcuttur. Akustik ses iletimi ihtiyacı sadece sahne üzerinde salona geniş açı ile bakan direkt ses panoları ile giderilmiştir. Ayrıca akis seslerin emici paneller ile etki dışı bırakılması sağlanmıştır. Projektör tavandan metal askı aparatı ile sarkıtılmış, sahne perdesinin tümüyle kullanılması amaçlanmıştır. İklimlendirme ve aydınlatma sistemi için 60x60 ebatında alüminyum clip-in tavan kullanılmıştır.

Konferans salonu koltukları mavi renkli, açılır kapanır standart tip koltuklardır. Mekânda gri, beyaz ve mavi renkler hakimdir. Bu durum soğuk bir renk armonisi oluşturmuştur. Estetik kaygı güdülmeden tasarlanan bölüm doğrudan sonuca yönelik ve basittir.

Şekil 3.29 127 No'lu Konferans Salonu (F.Yürekli Arşivi)

Şekil 3.30 127 No'lu Konferans Salonu Sahne Bölümü (F.Yürekli Arşivi)

3.4.3 109 No'lu Konferans Salonu ve 127 No'lu Konferans Salonu

Karşılaştırılması

Taşkışla'nın zemin katında bulunan ve farklı dönemlere ait iki konferans salonu aynı çatı altında ve aynı kategoride olmasına karşın farklı nitelik ve niceliklere sahiptir. Bu farkları üç kısımda inceleyebiliriz.

Yapısal Farklar; Mimar Nezih Eldem tarafından 109 No' lu konferans salonu yapılırken yapıya zarar verilmemiş ve yapının mimari değerini salon kullanıcılarının hissetmeleri sağlanmıştır. Bunu oluşturabilmek için bina içinde hafriyat yapılmasından kaçınılmamıştır. Neredeyse desteksiz ayakta duran konsol bir balkon oluşturulmuştur. Eski bina içine ek bir yapının tasarlanmasının bir sorumluluk olduğu bilinci hissettirilmiştir. Mekânda mevcut olan yapı elemanları eksiltilmemiş veya kamufle edilmemiş, aksine bazılarında faydalanılmıştır. Formlar keskin olmakla beraber, asimetrik, fütüristik ve brütal tarzda planlanmış ve uygulanmıştır.

127 No' lu konferans salonunda, ana yapıya uygun olan hiçbir yapı elemanı görünmemektedir. Bu elemanlar kamufle edilmiş ve sanki yapıya ait izleri ortadan kaldırarak, tamamen herhangi bir alanda yapılabilecek sıradan konferans salonu etkisi hakim kılınmıştır. Sadece işleve yönelik bir amaç belirlenmiş ve o doğrultuda basit çözümlerle tasarlanmıştır. Formlar 90 derecelik keskin hatlar, kübik ve minimal tarzlarda tasarlanmış ve uygulanmıştır.

Fonksiyonel farklar; 109 No' lu salonun katılımcı kapasitesi balkon ile arttırılmış ve daha fazla katılımcıya hizmet vermesi sağlanmıştır. Balkon katında katılımcı yoğunluğundan kaynaklanabilecek birikmeler hesaplanarak insan sirkülasyonu çözümlenmiştir. Aynı şekilde sahne katında da sağda ve solda bulunan kapılar, katılımcı birikmelerine çözüm olarak düşünülmüştür. Katılımcıların sahneyi daha rahat görmesini sağlamak amacı ile zemin kazılarak alçaltılmış ve daha sağlıklı bir görüş elde edilmiştir. Sahne sesinin, salonun her yerinde eşit alınmasını sağlamak için belirli hesaplar dahilinde akustik panelleri yerleştirilmiştir. Koltuk ara mesafesi olabildiğince fazla tutularak olası acil bir durumda salonun hızlı bir şekilde

boşalması düşünülmüştür. Koltukların kısmen rahatsız oluşu seyirci algısının dağılmasını engelleyerek sahneye yönelmesi sağlanmıştır.

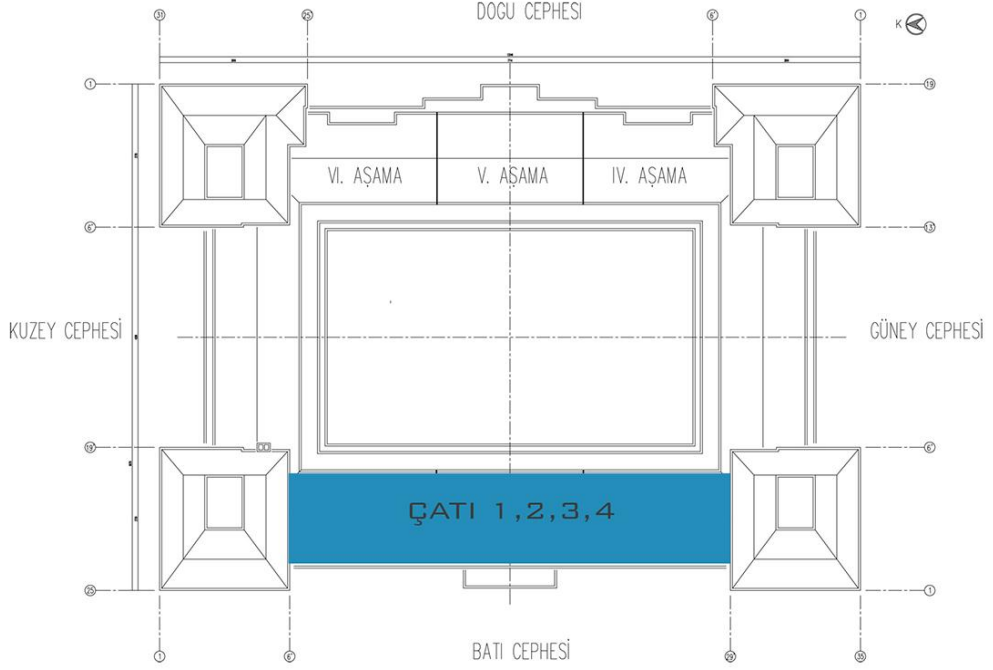
127 No'lu salonun katılımcı kapasitesi salonun elverdiği ölçüde ayarlanmıştır. Katılımcı yoğunluğundan kaynaklı birikmeleri engellemek için mekana giriş veren tek kapı çift kanatlı olarak kullanıma sunulmuştur. Katılımcıların sahneyi görmeleri standart basamak tribünler ile sağlanmış ve görüş açısı oluşturulmuştur. Koltuklar, katılımcıların aralarda kolayca sirküle olmalarını sağlamak amacı ile açılır kapanır tarzda seçilmiş ve ara mesafeleri yine standarda uygun olarak uygulanmıştır. Mekân içinde seyirci algısını sahne üzerinden ayırması için algı dağıtacağı düşünülen hiçbir materyal konulmamıştır.

Estetik Farklar ; 109 No' lu salon renkleri, formlar ve yerleşimler açısından estetik bir yapıdadır. Salona girildiğinde mekânın insanı kucakladığı hissedilmektedir. Kullanılan ahşap mobilyalar bu sıcaklığı artırmaktadır. Koltuk renklerinde bulunan kırmızı zemin döşemesi olan halının yeşilliği ile kırılmıştır. Fütüristik formların, bürütal birimler ile birleşimi çağdaş mimariyi ve özellikle konsol balkonu ayakta tutan taşıyıcı kolonların heykelsi yapısı, bir müzede değer biçilemez eserlerin sergilendiği hissini vermektedir. Tavandaki kaset döşemeler ve içlerine konuşlandırılan aydınlatma elemanları, kare kutular içinde derinlik ve yükseklik hissi uyandırmaktadır.

127 No'lu salonda renkleri ve formlar, mekâna daha soğuk ve ciddi bir hava katmaktadır. Mekânda simetrisinin kullanımı insanları disipline etmeye çalışır bir mekân havası hissettirmektedir.

Artık ilk tasarlandığı zamandaki teknik özellikleri tam anlamıyla kullanılmıyor olsa da 1970' li yıllarda fakülteye kazandırılan 109 No' lu konferans salonu 127 No'lu konferans salonuna kıyasla bir mimarlık fakültesine yakışacak şekilde detaylandırılmış ve ilerici olarak tanımlanabilecek bir salondur. Bunun yanında 2000' li yıllardan sonra uygulanmış olmasına rağmen 127 No' lu konferans salonu 109 No' lu konferans salonunun yanında sıradan kalmaktadır.

3.4.4 Çatı Katı 1.2.3.4 Sınıfları

Şekil 3.31 Mevcut Planda, Çatı 1,2,3,4 Bölümlerinin Konumu (F.Yürekli Arşivi)

Kışlanın üniversiteye dönüşüm sürecinde P.Bonatz çatı katında doktora öğrencileri, asistanlar ve diploma öğrencileri için odalar tasarlamış, dekanlık bölümünü ise batı cephesi sağ kuleye yerleştirmişti.

Çatı katında birbirine paralel uzun kanatların ve kısa kanatların bulunduğu bölümler yenilenmiştir. Öncelikle Taşkıışla binasının giriş aksındaki uzun kanadında bulunan çatı bölümü Nezih Eldem tarafından 1970'li yıllarda çelikten yeni bir taşıyıcı iskelet kurarak tasarlanmıştır. Eldem burada mevcut ahşap çatıyı çelik konstrüksiyon sistem ile revize etmiştir.

Nezih Eldem, tüm taşıyıcı ve ara elemanlarını kendinin tasarladığı çatıyı şekillendirirken, kademeli olarak güneş ışığından yararlanmak amacı ile fenerli çatı sistemini kullanmış ve aydınlık için donatacağı pencereyi sadece dikey değil çatı eğimi aksında da kullanmıştır. Bu akstaki cam alan, çatı katını ikiye bölen koridor tavanının nerdeyse yarısını kaplamaktadır.

Şekil 3.32 Batı Cephesi Çatı Koridoru ve Üst Örtüsü (Y. Kocabıyık Arşivi, 2013)

Çatıda, ahşap mahya, göğüsleme, mertek ve dikmeler gibi elemanlar, iki "U" profilin sırt sırta getirilmesi ile oluşturulan 160mm eninde " I ", ve 600x600mm ebadında "L" profiller birleştirilerek oluşturulan haçvari "+", et kalınlığı 6 mm 'den fazla olan çelik putreller ile değiştirilerek mukavemeti arttırılmıştır. " I " Putreller genellikle yatay hatlarda ve " + " putreller ise genellikle dikey hatlarda kullanılmıştır. Yatay ve düşey taşıyıcılar birbirlerine, et kalınlıkları 6 mm den az olmayan çelik levhalar ile blonlanarak² birleştirilmiş, bu birleşimler bazı yerlerde perçin ve kaynaklar ile sağlanmıştır. (Şekil 3.33)

2. Blonlama : Çelik levhalarla yapılan 10 mm den büyük muhtelif çapta civatalar ile parçaların birbirine ankre edilme işlemi.

Şekil 3.33 Çelik Putrel, Blon ve Kaynak Birleşim Detayı (Y.Kocabıyık Arşivi,2013)

Zemin, 20x40x3 cm boyutlarındaki mozaik harçlı çiniler ile döşenmiş ve Kat koridorundan kulelere geçiş sağlayan merdivenler özel kalıplara dökülmüş yine mozaik harçlı 4-5 cm kalınlığındaki basamaklar ile kaplanmıştır. (Şekil 3.34)

Şekil 3.34 Kule Bölümüne Geçiş Merdivenleri (F.Yürekli Arşivi)

Eldem, tavanda ve atölyelerin seperasyonunda bölücü olarak gaz beton ve camı birlikte kullanmıştır. Çelik konstrüksiyon ve gaz beton ile ahşap çatı arası bu şekilde kâgirleştirilmiştir. Çatıda kullanılan gaz betonda yatay fugalar oluşturulup mekânın eğimden kaynaklı basık etkisi hafifletilmiştir.

Herhangi bir şekilde örtülmeden özgün haliyle kullanılan malzemeler, mekânda hacimsel görüntü olarak heykelsi bir görünüm kazandırmışlardır. Atilla Yücel, Nezh Eldem 'in malzeme kullanımını şu şekilde açıklamıştır;

“Çelik, mevcut binalar içinde yapılan eklerde, ikincil strüktürlerde kullandığı malzemedir: Taşkışla'daki çatı yenileme önerisi bu kullanımın en tipik örneğini verir. Bu tasarımlarda kullanılan standart profillerin kaynaklı ve perçinli birleşimleri, kullanılan elemanın özgül varlığını koruyan strüktürel ve biçimsel yorumlar içerir: Eşit kollu köşebentler kaynaklı birleşimlerle haçvari kolonlara dönüşür, iki U profil sırt sırta birleşerek bir I kesit oluşturur, bulonlu birleşim noktalarında tüm çelik elemanlar okunaklıdır. Strüktürel elemanlar kaplanmadığı gibi, her bir elemanın bütünü oluşturma biçimi ve kendi özgül geometrisi okunaklılığını korur”(Yücel, 2006, 81).

Atölye bölümleri cam seperatör ile birbirinden ayrılarak atölyeler arası şeffaf bir köprü oluşturulmuştur. Böylelikle aydınlığın bu bölümlerde homojen olarak dağılması sağlanırken rahat görme ve çalışabilme olanağı kazanılmıştır.

Çatı bölümünün koridorları dar ve uzundur. Proje atölyeleri ve sınıflar bu bölüme açılır. Koridor ile proje atölyelerinin seperasyonu da gaz beton ile birlikte camın kullanılması ile sağlanmıştır. Burada cam kullanımı genişlik hissini kaybetmemek adına şeffaf bölücü olarak tercih edilmiştir. Bu sayede atölye camlarından gelen doğal ışıktan koridor da faydalanmaktadır. Ayrıca koridorun çatısının atölye ile sınır olan bölümü sağ ve sol taraflı olmak üzere polikarbon bir malzeme kullanılarak, buradan da gün ışığının girmesi sağlanmıştır. Fakat bu uygulamada, gün ışığının aydınlatma açısından kullanımı düşünülmüş fakat ısı kontrolü yetersiz kalmıştır.³

3. Sıcak havalarda bu mekânların kullanıcılarının sıcaklıktan rahatsızlık duydukları bilinmektedir.

Nezih Eldem tasarımında kullandığı mimari objelerin yalınlığı ve birbirine uyumu ile birlikte sade bir yaklaşım tercih etmiştir.

Taşkışla' nın yapısına katılan bu yeni mekânın kolayca binanın bütününden ayırt edilebiliyor olmasıyla birlikte bu eski binanın üslubuna uyum sağlamış olması Nezih Eldem' in bu tasarımı başarılı bir şekilde yapmış olmasının bir kanıtıdır.

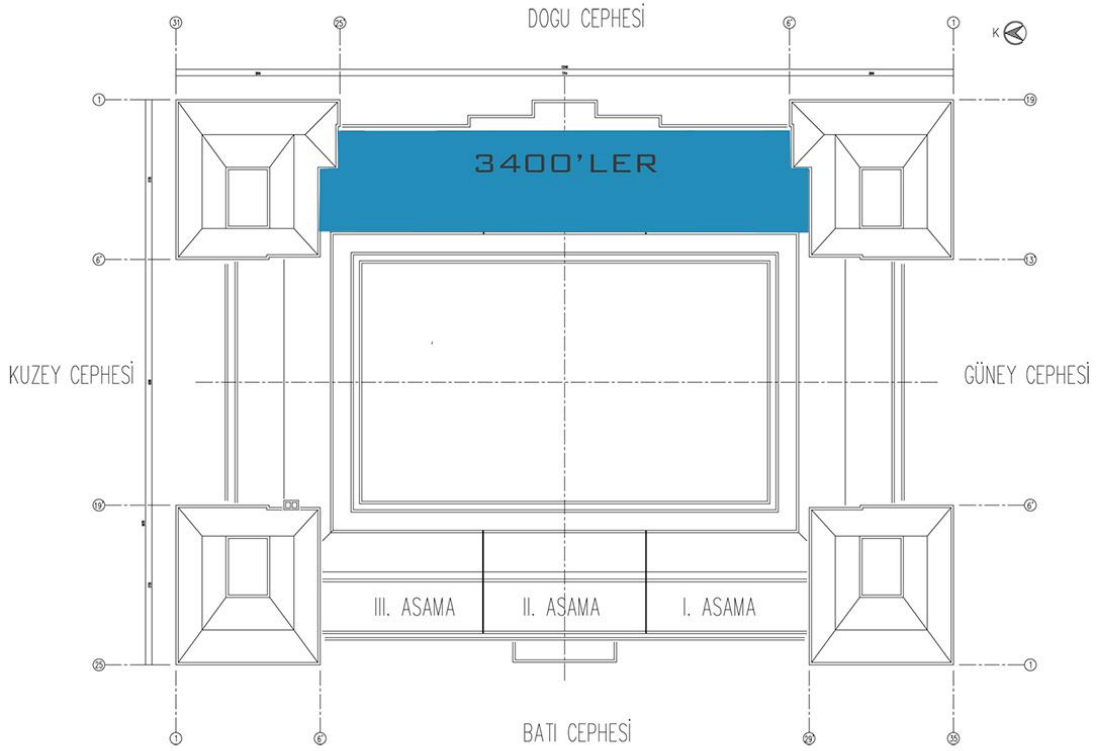
Şekil 3.35 Çatı Atölyesi ve Koridor Bölümü (F.Yürekli Arşivi)

Şekil 3.36 Çatı Atölyesi (F.Yürekli Arşivi)

3.4.5 3400'ler Bölümü

Bu bölüm Taşkışla çatı katı doğu cephesinde bulunmaktadır. 2000 yılında İTÜ öğretim görevlileri tarafından oluşan ekip ile tasarlanan ve uygulanan bu bölümde, yedi sınıf ve büyük bir atölye oluşturulmuştur.

Şekil 3.37 Mevcut Planda 3400'ler Bölümünün Konumu (F.Yürekli Arşivi)

Mevcut ahşap çatı yerine, yatayda 500mm eninde ve 200mm çap delikli, dikeyde ise 200mm eninde masif “ I ” çelik putreller ile konstrükte edilmiştir. İskelet sistemi tamamen çelik olarak tasarlanan bu bölümde fenerli çatı sistemine revize edilmiştir.

Duvar bölücülerini gaz beton kullanılmıştır ve yatay bir etki sağlamaktadır. Cephede bulunan alüminyum pencereler ve çatıdan koridora dik olarak konumlandırılan bununla birlikte koridor boyunca devam eden pencereler oluşturulmuştur. Böylelikle atölyelere gün ışığı girmesi sağlanmıştır.

Çelik ve gaz betonun kullanılmasıyla plastik etki elde edilen bu mekânda, bölümün genelinde olan doğal ahşap paneller ve su kontrastı kullanımının yanı sıra kapılardaki farklı renklerin seçimi ile sıcak bir ortam sağlamıştır. Kullanılan kontra paneller, derzleri asimetrik olacak şekilde perçinlenmiştir. Bu bölümdeki atölyelerin kapıları, numaralandırma sistemi ile değil renklerle ayrılmıştır. Kapılar kasalardan kopuk ve kanatların pivot hareketleri tavan ile zemin arasında oluşturulmuş 5cm çapında, demir bir mil ile eksenleştirilmiştir. Bu millere uygun menteşeler ile sabitlenen kanatların, açıldığı yönde süpürdüğü alan kanat eninden azdır. Bunun nedeni standart kapılardaki gibi millerin aksının, kanat eninin sıfırından değil, 13-15 cm içeriden geçiyor olmasıdır.

Koridor atölye ile yarı dolu yarı boş kütleler ile ayrılmıştır. Bir bölümünde ahşap panel bölme duvar kullanılırken diğer bölümünde yarım ahşap panel üzeri cam yapılmıştır.

Bu bölümde asma kat bulunmaktadır. Asma katlar stüdyoların bilgisayarlarının yer alacağı bölgeler olarak tasarlanmıştır. Atölye içerisindeki çelik konstrüksiyonlu ahşap basamaklı merdiven ile asma kata ulaşılır. Kule bölümlerinden uzun kanatlara geçişlerde zemindeki ahşap döşeme korunmuştur. 3400'ler bölümünde mozaik harçlı zemin malzemesi kullanılmıştır. Bunun yanında atölye ve sınıflarda lineer aydınlatma armatürleri kullanılmıştır.

Şekil 3.38 Restorasyon Öncesi Teras Bölümü [13]

Şekil 3.39 Restorasyon Öncesi 3400'ler Bölümü Çatı Atölyesi [14]

Şekil 3.40 Restorasyon Öncesi 3400'ler Bölümü Çatı Atölyesi [15]

Şekil 3.41 Restorasyon Sonrası 3400'ler Bölümü [16]

Şekil 3.42 Restorasyon Sonrası 3400'ler Bölümü (F.Yürekli Arşivi)

Şekil 3.43 Çatı 3400' ler Bölümü (F.Yürekli Arşivi)

Şekil 3.44 Çatı 3400' ler Bölümü Koridoru (Y.Kocabıyık Arşivi,2013)

3.4.6 Çatı sınıfları ile 3400 'ler Bölümünün Karşılaştırılması

Mimar Nezih Eldem, bir mekâna işlev kazandırmaya çalışırken, meslek yaşamı boyunca sınımsız sarıldığı elverişlilik ve uyum ilkelerini, uygulamalarına yansıtmayı amaçlamıştır. Tasarlamayı ve uygulamayı, salt amaca hizmet ve işleve odaklanmanın ötesinde tutmuştur. Taşkışla'da yaptığı tasarım ve uygulamalara bakıldığında da, yapıya dışarıdan veya içeriden zarar vermediği, yaptığı eklentilerin, binanın özgün yapısını bozmasına izin vermediği görülür. Bunun nasıl olduğunu şu sözleri ile açıklamıştır;

“Bir moda dergisinde kataloga bakar gibi illüstrasyon yoluyla literatür izlemek ve yepyeni tarihi dekorlar yaratmak ancak Disneyland cinsi bir gösteridir ve şakadır. Oysa mimari çok ciddi bir iştir ve bir kent bütünüyle sirk değildir. Bugün mimaride bir kültürel kimlikten değil, bir kültürel kirlenmeden söz edilebilir” (Nezih Eldem- Günkut Akın ile söyleşi, 2005).

Taşkışla'nın çatı katında bulunan, farklı dönemlerde yapılmış ve birbirinin simetrisinde yer alan bu iki mekân, işlev bakımından aynı olsa da farklılıkları sadece uygulama dönemleri ile sınırlı değildir.

Yapının çatı katını oluşturan Mimar P.Bonatz ' dan sonra, uygulanan bu iki proje farklarını üç aşamada inceleyebiliriz.,

Yapısal Farklar; Nezih Eldem tasarımı olan çatı sınıfları bölümü fenerli çatı sistemi ile yapılmış, gün ışığının mekana olabildiğince girmesi amaçlanmıştır. Standart fenerli çatı sisteminde olan dikey pencerelere ek olarak eğim aksında da pencereler kullanılmıştır.Çatıyı ayakta tutan ahşap dikmeler kaldırılarak çelik putreller ile mukavemet artırılmış ve açıklıkları rahatlatmıştır. Kullandığı yatay putrel kirişler masiftir ve 16cm sarkma yapar. Mekân birimleri düşey gaz beton kullanılarak bölünmüştür.

3400'ler bölümü de aynı Eldem'in çatısı gibi fenerli sisteme çevrilmiş ancak standart fenerli sistem olduğu için aydınlığı sağlamış fakat arttırılamamıştır. Yine

çatıdaki mevcut taşıyıcılar yerine çelik taşıyıcı tercih edilmiş ve açıklıklar genişletilerek kullanım alanları rahatlatılmıştır. Kullanılan yatay kirişler delikli ve 50cm sarkma yapmaktadır. İki bölümde de açıklıklar ve ölçüler aynı görünse bile 3400'lerdeki yatay elemanların büyüklüğü rahatsız etmekte, mekan ölçeği ile insan ölçeği ilişkisi kopmaktadır.

Şekil 3.45 Çatı 3400'ler Koridoru ile Çatı 1,2,3,4 Koridoru (F.Yürekli Arşivi)

Fonksiyonel Farklar; Nezih Eldem, iç mekânı olabildiğince kullanabilmek için çelik taşıyıcılar kullanmıştır. Bu şekilde 5 ayrı mekân oluşturmuş ve bütün birimleri etkin biçimde kullanmayı hedeflemiştir.

Çatı yüksekliğinin en düşük olduğu cephe hattında, pencere altlarına parapetler oluşturularak ısı kontrolü planlanmıştır. Koridor tavanında oluşturulan, eğim aksındaki pencereler ile koridorun, gün ışığından yararlanması sağlanmıştır. Koridor ile atölyeleri ayıran seperatör, duvar-cam kombinasyonu oluşturularak atölye ile koridor arasında bir bağ kurulmuştur. Koridorlar genişlik olarak optimum, yükseklik olarak maksimum seviyededir. Bu durum sirkülasyon için olumludur. Koridorun ışık

miktarı ile mekan dengesi kullanıcılara olumsuz bir etki bırakmamaktadır. Çatı katı batı cephesi atölyeleri bölümü binanın özgün kotunu aşmamış ve ana bina ile uyum içerisinde olduğu görülmektedir.

3400'leri tasarlayan ve uygulayan mimari ekip, mekân etkisini, Nezh Eldem'den aldıkları ilham üzerine, farklı etkiler de ekleyerek hareketli bir mekân oluşturmayı amaçlamışlardır. İç mekânın olabildiğince aktif değerlendirilebilmesi için çelik taşıyıcılar kullanılmıştır. Ortasında kolon olmayan yaklaşık 8,5m. eninde ve 75m. boyunda bir alan oluşturulmuştur. Bu durum mekânın serbest kullanımını pozitive etmekle beraber, mekânın büyüklüğü, kullanım karmaşasına neden olabilmektedir. Böyle kolonsuz bir alanın oluşması, çatı eğimine paralel olarak giden tavan taşıyıcı putrellerin enlerinin uzaması gerekliliğini doğurmuştur. 50cm.'lik bu sarkma mekânda kaba bir görüntüye sebep olmaktadır. Çatı eğiminin kısa olduğu pencere hattında, pencereler boy olarak kullanılmış ve doğu cephesinde olan mekânın, öğle saatlerine kadar güneşi direkt alarak, aydınlık ve ısı olanağını artırmıştır. Koridorda genişlik optimum seviyededir. Yükseklik ise, merdivenleri atölye içine konuşlandırılan asma katların kat döşemelerinden dolayı bölgesel olarak inişli çıkışlıdır. Koridorda verdiği etki bir yana, asma katlar ile mekânda ek kullanım alanı oluşturulmuştur.

Estetik Farklar; Çatı katı batı cephesinde bulunan 1-2-3-4-5 atölyelerinin mimarı Nezh Eldem' in bu uygulamada ilk dikkat ettiği mekânın bina ile uyumudur. Bunun için tasarıma başlarken yatay ve düşey kot seviyelerinin, binanın özgün kotu ile uyumlu olmasına dikkat etmiştir. Mekân tavanlarında, üzerinde yatay olarak fugalar oluşturulmuş gaz beton kullanılmıştır. Fener çatı sisteminin standart 90°'lik dikey pencereleri açılı yerleştirerek, 109 nolu konferans salonunda da kullandığı fütüristik hatları, az da olsa burada da hissedilmektedir. Kullandığı soft ve nötr renkler ile algı dağılmasının önüne geçilmiş ve kullanıcı konsantrasyonunun üst seviyede tutulması planlanmıştır. Beyaz ile daralan alanların ferahlatılması sağlanmış ve siyahın dengeleyiciliği özelliği ile güzel bir kontrast oluşturulmuştur. Koridorun mekansal dengesi , kullanıcı üzerinde baskı yaratmayan bir etkiye sahiptir.

Şekil 3.46 Çatı 1,2,3,4 Bölümü
(Y.Kocabıyık Arşivi,2013)

Şekil 3.47 Çatı 3400'ler Bölümü
(Y.Kocabıyık Arşivi,2013)

Doğu cephesinde bulunan 3400'lerin uygulanmasında, Eldem'in aşırı özen gösterdiği uyumluluk, aynı titizlikte değildir. Oluşturulan mekân, yapının özgün kotunu, dışarıdan bakıldığında hissedilir derecede aşmıştır. Mekânın cam hattında bulunan alüminyum profiller, binaya uyumsuz olan bir başka yapı elemanıdır. Tavanda, Nezih Eldem' in yatay derzli gaz beton ile oluşturduğu üst örtü 3400'ler bölümünde de aynı şekilde kullanılmış, asma katlarda trapezoid levhalar kullanılmıştır. Ana mekânda kullanılan soft ve nötr renklerin ciddiyeti, doğal ahşabın sıcaklığı ve kapılarda kullanılan farklı renklerle kırılmış, sıcak ve enerjik bir mekan oluşturulmaya çalışılmıştır. Kapılarda kullanılan renkler, görsel etki vermenin dışında mekânların ayırt edebilmesi için tasarlanmıştır. Koridor hattında oluşturulmuş asma katlar koridor yüksekliğinde inişli çıkışlı bir izlenim vermektedir. Bu durum özellikle asma kat iz düşümlerinde basık bir görüntüye neden olmaktadır.

4.SONUÇ

Bu araştırmada, 170 yıla yakın tarihi ile günümüze kadar gelmiş olan Taşkışla binasının yeniden işlevlendirme kapsamında değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Yapının günümüze kadar aktif olarak kullanılmasından dolayı birçok onarım geçirmesi gerekmiştir. Taşkışla, 1847 yılında temelleri atıldığı günden itibaren henüz yapımı bitmeden işlev değiştirmiş, asıl amaç olan Tıbbiye Mektebi olarak kullanılamamıştır. Kışla olarak revize edilen yapı bu amaç için hizmet vermiştir. Ardından, farklı dönemlerde savaş,afet gibi etkenler sebebiyle çeşitli restorasyonlar grmştir. 1944 yılında İstanbul Teknik niversitesi'ne tahsisi ile yeni işlevine kavuşmuş, halen bu şekilde kullanılmaktadır. Yapı evresi ile olan ilişkisi ve şehir merkezinde olan konumu ile 1986 yılında ticari olarak kurumlara olduğu kadar devlet kurumlarına da cazip gelmiştir. İstanbul Teknik Üniversitesi Ayazağa Kampüsü 'nde mimarlık fakültesi yapımı karşılığında bu değerli kültür varlığı otele evirilmek istenmiştir. Yapının mülkiyetinin niversite bünyesinde olmaması, dönem hkmetinin İstanbul Teknik niversitesi üzerinde baskı kurmasına sebep olmuş, daha sonra ise yapılmak istenen otel projesi uygulaması kısmen yürürlüğe girmiştir. Yapılan itirazlar sonucu alınan mahkeme kararı ile yürütme durdurulmuş, Taşkışla eğitim yapısı olarak işlevine devam etmiştir.

Yapının 1944 yılında İstanbul Teknik niversitesi'ne tahsisinin ardından, P.Bonatz ve Emin Onat'ın çabalarıyla yeni işlev dönüştürmesi başlamıştır. Bu dönemde özellikle P.Bonatz binanın tarihsel kimliğine saygısı nedeniyle yapısı bozulmamış, kültür varlığı fikri paralelinde kurallara uygun olarak restorasyondan geçirmiştir. Mekânsal kurgu değişse de, yapının karakteri zarar görmemiştir. P.Bonatz'ın Taşkışla'ya olan saygısı yalnızca tarihi öneminden kaynaklı değildir. Taşkışla'nın eğitim kurumu olması, ülkenin o dönemde ihtiyacı olan donanımlı ve mesleğine saygılı insanlar yetiştirmesi fikrini benimsemesidir. Bu nedenle Bonatz için Taşkışla sıradan bir tarihi yapı olmamış, onu her yönüyle etkileyen ve heyecanlandırıran bir yapı olmuştur.

Taşkışla'da ilerleyen dönemlerde, eğitim sisteminin gelişmesi, genç nüfusun artmasıyla paralel olarak yüksek öğrenim gören öğrenci sayısındaki artış, bilimsel alanda teknolojik ilerlemelerden dolayı yeni işlev ihtiyaçları oluşmasına sebep olmuştur. 1970 döneminde mimar ve aynı zamanda İTÜ öğretim üyesi Nezh Eldem bu ihtiyaçlara çözüm aramıştır. Bu dönem incelendiğinde ilave derslikler, atölyeler, konferans salonu gibi mekanlar kurgulanmıştır. Eklmeler tarihi yapının dokusuna zarar vermemiş, aksine titizlikle tasarlanmıştır. Nezh Eldem tıpkı P.Bonatz ve E.Onat restorasyonunda ki gibi yeniden işlevlendirme ilkeleri dışına çıkmadan mekan kurgusu oluşturmuş, düzenlemeleri binanın yapısal özelliklerini bozmamıştır.

Nezh Eldem sonrası İTÜ bünyesinde restorasyonlar devam etmiştir. Günümüze kadar yapılan onarımların tümü özenle yapılmamıştır. Yapılan müdahaleler incelendiğinde yapının özgün detaylarının ihlal edildiği görünmektedir. 2000'li yıllarda yapılan değişimlerde, mekanlarda kullanılan malzemelerin renk, doku, boyut, farklılıklarından doğan sorunlar olduğu gözlenmektedir. Salt işlevsellik düşünülen, tasarım değeri olmayan ve günümüz sıradan malzemeleriyle yapılan bu onarımlar, anıtsal nitelikte olan bu yapının karakterine uymamaktadır. Örnek olarak N. Eldem'in tasarladığı 109 numaralı konferans salonu ile 2000'li yıllarda yapılan 127 numaralı konferans salonu karşılaştırılabilir. Son dönemde yapılan bu uygulamalar sonrası N.Eldem'in yaptığı restorasyonu "Taşınmaz Kültür Varlığı" olarak düşünmek gerekmektedir. Eldem'in uyguladığı projede, konferans salonu ana mekanın duvar ve tavanına müdahale etmeden kendi kendini taşıyan ve gerektiğinde kaldırılması düşünülerek planlanan bir tasarımdır. Ancak sonraki dönemlerde yapılan değiştirmelerde görülen, yapıya uygun olmayan şekilde mekânların çözümlendiğidir. Çatı 3400'ler bölümünün restorasyonunda malzeme seçimi, taşıyıcı sistem Nezh Eldem'in tasarımı ile benzerlik gösterse de yapının özgün kotunu aşmakta, karakteri ile uyumamaktadır. Tuvalet bölümlerinin onarımlarında kullanılan malzemelerin renk ve dokularının yapının kimliği ile uyumu söz konusu değildir. Yapı genelinde bu gibi örnekleri arttırmak mümkündür.

Toplum için önem teşkil eden kültür varlıklarını, korumak ve gelecek kuşaklara aktarmak gerekmektedir. Restorasyonun ana fikri bu amaca hizmet

etmesidir. Onarım yaparken yapıya mal olmuş detaylara saygı göstermek gerekmektedir. Taşkışla'ya farklı dönemlerde uygulanan restorasyonlar iç mekan farklılıklarına yol açmıştır. Yapıya olumlu yönden uygulanan onarımlar gerek malzeme, gerek strüktür bakımından farklılıklar yaratmış, bu farklılıklar ise olumlu etkiyi beraberinde getirmiştir.

5.KAYNAKLAR

Ağır, G., Batur, A. , “ İstanbul Mimarlığında Mimar William James Smith ve Taşkışla(Mecidiye Kışlası) - Mimarlık Tarihi Açısından Bir Değerlendirme”, Tübitak Araştırma Projesi Geliştirme Raporu(AP-GR-01),2011.

Ahunbay,Z., “Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon”, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 2011.

Alexander, Z., “ Paul Bonatz Türkiye'de 2 'Haymatloz' ”, Arredamento ,07/08,2011.

Altınoluk, Ü.,“ Binaların Yeniden Kullanımı ”,Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul,1998.

Batur,A., “ Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi 'Taşkışla' ” , Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, Cilt 7,sf.221, İstanbul, 1994.

Batur, A.,“ Prof. Doğan Kuban'a Armağan 'Taşkışla İçin Küçük Bir Tarih' ”,Eren Yayıncılık,İstanbul,1996.

Batur, A., Kişisel Görüşme,2014.

Bonatz, P.,“ Eine Glückliche Architektenfakultat ”,Baumeister,Heft 8,Deutschland,1950.

Eldem, N.,“Eldem: 'Kimse Bana ‘Nereden Biliyorsun?’ Diyemedi.”,Arredamento Dekorasyon, 27, 86,1991.

Hasol,D.,Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul,2005.

İlmen, C., “ Tasarımları ve Eğitimciliği Işığında Nezih Eldem'in Mimarlık Anlayışı ”, Yüksek Lisans Tezi ,İstanbul Teknik Üniversitesi,Fen Bilimler Enstitüsü,İstanbul,2007.

Kaşlı, B., “ İstanbul'da Yeniden İşlevlendirilen Korumaya Değer Endüstri Yapıları ve İç Mekan Müdahaleleri: Santral İstanbul Örneği ”, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009.

Kayım ,S.,“Paul Bonatz Türkiye'de 2 'Bonatz ve Söylemezoğlu On Yıllık Bir 'Öğretmen-Öğrenci' İlişkisi” , Arredamento ,07/08,2011.

Kuban, D., “Bir Ödün Vermez Modernist: Nezih Eldem” , Arredamento Dekorasyon, 27, 99,1991.

Mimarlar Odası, TMMOB., “Taşınmaz Kültür Varlıklarının Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projelerine İlişkin Teknik Şartname”,2011.

Oran, S., “Üstad Mimar Paul Bonatz”, Arkitekt,289,1957.

Selçuk,M.,“Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekansal Kurgunun Değerlendirilmesi ”,Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya,2006.

Tanyeli, U., “ Nezih Eldem'in Zor Mimarlığı”, Arredamento Dekorasyon, 27, 93,1991.

Toker, E.,Yükseler, N., “ 'İTÜ ' nün Çınarları' Anılar ve Görüşler”, TMMOB,EMO Yayınları,Ankara,2011.

Venedik Tüzüğü, “ Uluslararası Tarihi Anıtları Koruma Kuralları ”, 1964.

Yaldız,E.,“Konyadaki Medrese Yapılarının Yeniden Kullanım Koşullarına Göre Değerlendirilmesi” , Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi,Fen Bilimler Enstitüsü, Konya,2003.

Yıldırım,D.,“Anıtsal Binalardaki İşlev Değişikliklerinden Doğacak Müdahalelerin Yapısal Çevresel Olarak İncelenmesi” ,Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,İstanbul,1999.

Yücel,A.,“ Nezih Eldem Mimarisinde Malzeme ve Beton Kullanımı ”,Betonart, 10 ,2006.

Yürekli, F., Yürekli, H.,“Mimarlık Bir Entelektüel Enerji Alanı ”, Yapı Yayın, İstanbul,2004.

Zander ,Y.,“ Paul Bonatz Türkiye'de 2 'Paul Bonatz İstanbul Teknik Üniversitesi'nde ”, Arredamento ,07/08, 2011.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.restoraturk.com/koruma-ve-restorasyon/560-gecmisten-bugune-sehir-ve-restorasyon.html> (20.01.2013)

<http://www.restoraturk.com/restorasyon-teknikleri/360-restorasyon-tekniklerinde-yenileme-renovasyon-rehabilitasyon.html> (21.01.2013)

<http://www.restoraturk.com/mimarlik-mimari/mimarlik/301-mimaride-bicim-ve-mekan.html> (25.01.2013)

<http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1988/6/3/10.xhtml> (05.02.2013)

<http://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1988/6/4/11.xhtml> (05.02.2013)

http://www.boyutpedia.com/default~ID~805~aID~6119~link~taskisla_restorasyonu.html(16.03.2013)

http://www.boyutpedia.com/default~ID~1553~aID~64101~link~%C4%B1stanbul_tenkuniversitesindeki_ogrencilik_yillarim_1949-1953.html (12.03.2013)

<http://www.arkitera.com/soylesi/index/detay/nezih-eldemin-ardindan/329>
(12.04.2013)

http://www.taskisla.net/oso_a_01.html (14.05.2013)

http://www.taskisla.net/oso_b_02.html (14.05.2013)

<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/532/7847.pdf> (10.09.2013)

İNTERNET ŞEKİL KAYNAKLARI

[1] <http://www.taskisla.net> (15.05.2013)

[2] <http://www.mimogis.itu.edu.tr> (16.05.2013)

[3] <http://www.gallipoli-1915.org> (16.05.2013)

[4] <http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html> (05.06.2013)

[5] <http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html> (05.06.2013)

[6] <http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html> (05.06.2013)

[7] <http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html> (05.06.2013)

[8] <http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html> (05.06.2013)

[9] <http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html> (05.06.2013)

[10] <http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html> (05.06.2013)

[11] <http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html> (05.06.2013)

[12] <http://v2.arkiv.com.tr/p5324-itu-mimarlik-fakultesi-taskisla-109-nolu-konferans-salonu.html> (05.06.2013)

[13] <http://www.taskisla.net/images/kad/catilar/07.jpg> (14.06.2013)

[14] <http://www.taskisla.net/images/kad/catilar/08.jpg> (14.06.2013)

[15] <http://www.taskisla.net/images/kad/catilar/04.jpg> (14.06.2013)

[16] <http://www.spacesyntaxistanbul.itu.edu.tr/Venue.htm>(02.07.2013)

6. ÖZGEÇMİŞ

1988 Yılında Balıkesir’de doğdu. 2006 yılında İzmir Özel Türk Anadolu Lisesi’ni bitirdi. 2007 yılında Maltepe Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü’ne girdi. 2011 yılında Maltepe Üniversitesi'nden mezun oldu ve aynı yıl Maltepe Üniversitesi Yüksek Lisans Programına girmeye hak kazandı. 2013 Yılından beri özel bir mimarlık ofisinde iç mimar olarak çalışmaya devam etmektedir.